

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1908. Första Kammaren. N:o 62.

Onsdagen den 27 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 20 i denna månad.

Herr talmannen tillkännagaf, att enligt öfverenskommelse mellan talmännen omröstningar jämlikt § 65 riksdagsordningen komme att anställas vid kamrarnes sammanträden nästa lördag öfver de för sådana omröstningar föreslagna voteringspropositioner, som då vore af båda kamrarne godkända.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 181, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till landtförsvaret af en del utaf kungsladugården Vall,

n:o 184, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående godkännande af en konvention med Norge om hänskjutande till skiljedom af frågan om viss del af sjögränsen mellan Sverige och detta rike,

n:o 185, angående beviljande för innevarande riksdag af ökad belopp till gratifikationen åt tjänstemän hos statsutskottet,

n:o 186, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande af postverkets utgiftsstaten för år 1909 m. m., dels ock i ämnet väckta motioner,

n:o 187, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition angående inköp för statens räkning af aktiebolaget Svappavaara malmfält tillhöriga grufvor m. m., dels ock inom Riksdagen väckta motioner i ämnet, samt

n:o 188, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förvärfvande för statsverkets räkning af Strömsholms kanal m. m.;

sammansatta stats- och bevillningsutskottets memorial n:o 19, med hemställan om anvisande af ersättning åt sammansatta stats- och bevillningsutskottets sekreterare; äfvensom

andra särskilda utskottets memorial, n:o 10, angående aföning åt dess sekreterare och vaktmästare.

Sedan kammarens ledamöter herrar A. E. Håkanson och C. R. F. von Baumgarten, hvilka vid den 8 februari 1908 anställdt val blifvit utsedde, den förre till andre och den senare till tredje suppleant för granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning år 1907, hvilken granskning skall taga sin början den 1 oktober 1908, afsagt sig dem sålunda meddelade uppdrag, företogs val efter dem af två revisorssuppleanter för nämnda granskning; och befunnos, efter valets slut, därtill hafva blifvit utsedde följande ledamöter af Riksdagens Första Kammare:

herr Olsén	med 81 röster,
» v. Mentzer	» 78 » .

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande statsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 180, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i frågor rörande anslag under riksstatens tionde hufvudtitel.

Punkterna 1—7.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Punkten 8.

Lades till handlingarna.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial och utlåtande n:is 182 och 183 äfvensom första särskilda utskottets samma dag bordlagda memorial, n:o 9.

Vid ånyo skedd föredragning af statsutskottets den 22 och 23 innevarande maj bordlagda utlåtande n:o 167, i anledning af kamrarnas återremiss af punkten 11 i statsutskottets utlåtande n:o 10

angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, biföll Första Kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 22 och 23 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 168, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett statens tillhörigt vattenfall i Lagan vid Laholm m. m.

Ifrågasatt försäljning af ett statens vattenfall i Lagan.

Uti en den 9 april 1908 till Riksdagen aflåten, till statsutskottet för förberedande behandling öfverlämnad proposition (n:o 144) hade Kungl. Maj:ts, under åberopande af bifogadt utdrag af protokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen

dels medgifva,

att Kungl. Maj:ts måtte äga mot en köpeskilling af 274,000 kronor och på de villkor i öfrigt, som innefattades i ett vid statsrådsprotokollet i afskrift fogadt, af Sydsvenska kraftaktiebolaget den 24 mars 1908 undertecknad kontrakt, försälja det statens såsom ägare till Laholms kungsladugård tillhöriga vattenfallet i Lagan jämte de i kontraktet angifna jordområden; samt

att omfördälda köpeskilling, 274,000 kronor, finge användas till inköp af andra vattenfall för statens räkning och i samband därmed stående utredningar;

dels och besluta, att den afkastning, sålunda inköpta vattenfall kunde komma att lämna under tiden, intill dess de blefve för det med inköpet afsedda ändamålet använda eller annorledes förordnades, skulle inlevereras till statskontoret för att redovisas under titel extra uppbörd.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på anförda grunder hemställt, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke måtte af Riksdagen bifallas.

Herr Bergström: Då jag i hufvudsak är af samma mening som statsutskottet, skulle jag ju egentligen icke hafva någon anledning att yttra mig; men då det enligt mitt förmenande föreligger en brist i utredningen i denna fråga, så vill jag yttra några ord med afseende härpå. Det är nämligen så, att staten genom det öfverenskomna köpet från Sydsvenska kraftaktiebolaget och andra köp, som ju nu tillstyrkts af statsutskottet, kommer i besittning af de vattenfall, hvilka reglera Lagans vattenflöde. Genom denna reglering ökas minimivattentillgången från 14 till 42 kubikmeter, enligt uppgift på sid. 5 i Kungl. Maj:ts proposition, d. v. s. med andra ord, att kraften tredubblas. Det är under sådana förhållanden alldeles gifvet, att de vattenfallsägare, som ligga utmed Lagan, nedanför Hjulsnäs genom regleringen af vattenfallen vid Skeen och Hjulsnäs få en ökad kraft, som blir tre gånger så stor som den ursprungliga i de vattenfall, de innehafva. Kungl. Maj:ts proposition har icke yttrat något om, huru staten, som ikläder sig kostnaden för regleringen af vattentillgången,

Ifrågasatt försäljning af ett statens vattenfall i Lagan.
(Forts.)

skall erhålla ersättning från de öfriga vattenfallsägarna, hvilka ligga nedanom regleringsfallen. En sådan ersättning från dessa vattenfallsägares sida skulle man kunna tänka sig utgå på tre sätt. antingen så att staten betingade sig andel i den utökade kraften, eller också att staten finge ersättning i pengar för den, eller slutligen på så sätt, att öfverenskommelse träffades mellan samtliga vattenfallsägare om att förena sig om de kostnader, som blifva en följd af vattenregleringen.

En uppgörelse är lätt att åstadkomma, och statsutskottet har på sätt och vis tillstyrkt den vid Lagan, där samtliga vattenfall redan äro tagna i anspråk, men det är icke på samma sätt vid de viktigare norrländska floderna, där så få vattenfall kommit till användning och där på grund af Inlandsbanans tillkomst mellan de nordliga tvärbanorna en vattenreglering snart nog torde vara att förbereda sig på.

Anledningen, hvarför jag har velat yttra mig i denna fråga, är således, att jag velat fästa den blifvande vattenfallsstyrelsens uppmärksamhet på att icke vid anordning af vattenrättsförhållandena i Lagan fastslå principer och ge häfd åt förfaringsätt, som kunna vara hindrande för statsmakterna vid anordnandet af motsvarande förhållanden i de långt viktigare norrländska vattendragen och befordrande där af så väl privat företagsamhet som statens intressen.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt.

Föredrogs änyo konstitutionsutskottets den 23 och 25 innevarande maj bordlagda utlåtande n:o 24, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag dels till ändrad lydelse af § 53 regeringsformen samt §§ 37, 38, 50, 75 och 78 riksdagsordningen, dels ock till stadga om val till utskott äfvensom en i ämnet väckt motion.

Vid föredragning af utlåtandet begärdes ordet af

Herr Blomberg, som yttrade: Med afseende å ordningen för detta ärendes föredragning tillåter jag mig hemställa, att utskottets utlåtande måtte företagas till afgörande punktvis; att vid behandlingen af den 1:a punkten diskussionen må röra sig öfver utlåtandet i dess helhet; samt att, efter det öfverläggning om 1:a punkten afslutats, propositioner göras särskildt beträffande hvarje föreliggande, till ett helt sammanfördt förslag till ändrad lydelse af grundlagsparagrafer.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall, hvarefter, vid ärendets företagande till afgörande, kammaren biföll hvad utskottet i punkterna 1 och 2 af förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets den 23 och 25 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 25, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 37, 53, 69, 87 och 114 regeringsformen, §§ 37, 38, 39, 41 till och med 45 och 55 riksdagsordningen samt 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen jämte två inom Riksdagen i ämnet väckta motioner.

Till konstitutionsutskottets handläggning hade båda kamrarna hänvisat Kungl. Maj:ts till Riksdagen aflåtna proposition, n:o 21, däruti Kungl. Maj:st till Riksdagens pröfning i grundlagsenlig ordning framlagt vid propositionen fogadt förslag till ändrad lydelse af §§ 37, 53, 69, 87 och 114 regeringsformen, §§ 37, 38, 39, 41 till och med 45 och 55 riksdagsordningen samt 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

I sammanhang med den kungl. propositionen hade utskottet till behandling förehaft tvenne i anledning af densamma inom Andra Kammaren väckta motioner, nämligen n:o 232 af herr *A. J. Christiernson* och n:o 247 af herr *Emil Hammarlund*.

Herr *Christiernson* hade i sin motion hemställt,

att Riksdagen med anledning af Kungl. Maj:ts proposition n:o 21 ville besluta:

att regeringsformen § 38 mom. 2 skulle bibehållas i sin hittills gällande lydelse;

att regeringsformen § 114 likaledes skulle bibehållas i sin hittills gällande lydelse;

att det föreslagna nya utskottet skulle benämnas jordbruksutskottet och att bankoutskottet skulle bibehållas vid sitt gamla namn; samt

att den till tio dagar föreslagna motionstiden för motion, som föranleddes af kungl. proposition, som efter öppnandet till Riksdagen affåtits, i stället skulle bestämmas till tjugo dagar.

Af herr *Hammarlund* hade i den af honom väckta motionen föreslagits,

dels att Kungl. Maj:ts i propositionen n:o 21 framställda förslag om inryckande i § 114 regeringsformen af bestämmelser rörande kyrkomötet icke måtte af Riksdagen antagas;

dels att Riksdagen måtte besluta, att i Kungl. Maj:ts proposition n:o 21 vissa angifna ändringar och tillägg måtte göras i fråga om bestämmelserna angående Riksdagens utskott, dess verksamhet m. m.

Utskottet hade i förevarande utlåtande på anförda skäl hemställt,

1:o) att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke oförändrad kunnat bifallas, ville antaga att hvilatill vidare grundlagsenlig behandling följande:

Förslag

till

ändrad lydelse af §§ 53, 69 och 87 regeringsformen samt §§ 37, 38, 39, 41 till och med 45 och 55 riksdagsordningen.

Regeringsformen.

(Nuvarande lydelse:)

§ 53.

Lagtima Riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa utskott: ett Konstitutionsutskott, att väcka och upptaga frågor rörande förändringar i grundlagarne och yttranden däröfver till Riksdagen afgifva, samt att granska de i Statsrådet förda protokoll; ett Statsutskott, att utreda och för Riksdagen uppgifva statsverkets och riksgäldsverkets tillstånd, förvaltning och behof; ett Bevillningsutskott, att behandla bevillningsfrågor; ett Bankoutskott, att öfverse Bankens styrelse och tillstånd samt föreskrifter om bankoförvaltningen gifva; samt ett Lagutskott, att utarbete de från Kamrarna remitterade förslag till civil-, kriminal-, kommunal- och kyrkolagarnes förbättring.

Å urtima riksdag skola ej flera utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af därvid förekommande ärenden.

§ 69.

Då Statsutskottets förslag rörande antingen statens reglerande eller bevillningens därefter lämpade hela belopp, eller hvad till

(Föreslagen lydelse:)

§ 53.

Lagtima riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa utskott: ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott, ett lagutskott samt ett jordbruksutskott med den sammansättning och de uppgifter, som i riksdagsordningen bestämmas.

Å urtima riksdag skola ej flera utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af därvid förekommande ärenden.

§ 69.

Då vederbörande utskotts förslag rörande antingen statens reglerande eller bevillningens därefter lämpade hela belopp, eller hvad

(Nöwarande lydelse:)

Riksgäldskontorets utgifter och inkomster hörer, eller grunderna för Riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, till pröfning hos Riksdagen förbehafves, gälle hvad angående behandlingen af *utskottets* afgifna förslag uti riksdagsordningen stadgas. Fatta Kamrarna stridiga beslut, som ej varda sammanjämkade, skola Kamrarna hvar för sig rösta om de olika beslut, hvori hvardera förut stannat; kommande den mening, som därvid erhåller de fleste ledamöters af båda Kamrarna sammanräknade röster, att gälla såsom Riksdagens beslut.

§ 87.

1:o. Riksdagen äger gemensamt med Konungen makt att stifta allmän civil- och kriminallag äfvensom kriminallag för krigsmakten och att sådan förut stiftad lag förändra och upphäfva. Ej må Konungen utan Riksdagens samtycke, och icke Riksdagen utan Konungens, någon ny lag göra eller gammal afskaffa. Frågor härom må i Riksdagens Kamrar kunna väckas och skola, sedan *Lagutskottet* däröfver blifvit hört, af Riksdagen afgöras. Beslutar Riksdagen för sin del någon ny lag eller gammal lags upphäfvande eller förändring, aflämnas förslag därom till Konungen, som inhämta Statsrådets och Högsta domstolens tankar däröfver, och, sedan Han Sitt beslut fattat, meddele Riksdagen antingen Sitt samtycke till dess åstundan eller Sina skäl att det vägra. Kan Konungen icke förr, än Riksdagen åtskiljes, fatta och meddela Sitt beslut, vare Han oförhindrad att före nästföljande riksdags öppnande förslaget ordagrant bifalla och allmän kun-

(Föreslagen lydelse:)

till riksgäldskontorets utgifter och inkomster hörer, eller grunderna för riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, till pröfning hos Riksdagen förbehafves, gälle hvad angående behandlingen af *utskottens* afgifna förslag uti riksdagsordningen stadgas. Fatta kamrarna stridiga beslut, som ej varda sammanjämkade, skola kamrarna hvar för sig rösta om de olika beslut, hvori hvardera förut stannat; kommande den mening, som därvid erhåller de fleste ledamöters af båda kamrarna sammanräknade röster, att gälla såsom Riksdagens beslut.

§ 87.

1:o. Riksdagen äger gemensamt med Konungen makt att stifta allmän civil- och kriminallag äfvensom kriminallag för krigsmakten och att sådan förut stiftad lag förändra och upphäfva. Ej må Konungen utan Riksdagens samtycke, och icke Riksdagen utan Konungens, någon ny lag göra eller gammal afskaffa. Frågor härom må i Riksdagens kamrar kunna väckas och skola, sedan *vederbörande utskott* däröfver blifvit hört, af Riksdagen afgöras. Beslutar Riksdagen för sin del någon ny lag eller gammal lags upphäfvande eller förändring, aflämnas förslag därom till Konungen, som inhämta statsrådets och högsta domstolens tankar däröfver, och, sedan han sitt beslut fattat, meddele Riksdagen antingen sitt samtycke till dess åstundan eller sina skäl att det vägra. Kan Konungen icke förr, än Riksdagen åtskiljes, fatta och meddela sitt beslut, vare han oförhindrad att före nästföljande riksdags öppnande förslaget ordagrant bifalla

(Nuvarande lydelse:)

görelse därom utfärda. Sker det ej, anses förslaget hafva förfallit, och Konungen underrätte då Riksdagen vid dess nästa sammankomst om de skäl, som hindrat förslaget antagande. Finner Konungen godt någon lagfråga för Riksdagen framställa, äske Han Statsrådets och Högsta domstolens yttrande däröfver, samt meddele Sin proposition tillika med berörda yttranden åt Riksdagen, som med frågan vidare förfar, såsom i riksdagsordningen sägs.

2:o. Riksdagen äge ock gemensamt med Konungen stifta, förändra eller upphäfva kyrkolag; dock att därvid erfordras samtycke jämväl af allmänt kyrkomöte. Öfver förslag angående dylik lag skola, på sätt i mom. 1 sägs, Statsrådets och Högsta domstolens tankar inhämtas och jämte Konungens proposition, då sådan göres, Riksdagen meddelas. Har ej förslag, hvarom nu fråga är, före början af riksdagen näst efter den, som framställt eller antagit förslaget, blifvit såsom lag genom allmän kungörelse utfärdadt, vare det förfallet, och Konungen underrätte då Riksdagen om de skäl, som hindrat förslaget antagande.

(Föreslagen lydelse:)

och allmän kungörelse därom utfärda. Sker det ej, anses förslaget hafva förfallit, och Konungen underrätte då Riksdagen vid dess nästa sammankomst om de skäl, som hindrat förslaget antagande. Finner Konungen godt någon lagfråga för Riksdagen framställa, äske han statsrådets och högsta domstolens yttrande däröfver, samt meddele sin proposition tillika med berörda yttranden åt Riksdagen, som med frågan vidare förfar, såsom i riksdagsordningen sägs.

2:o. Riksdagen äge ock gemensamt med Konungen stifta, förändra eller upphäfva kyrkolag; dock att därvid erfordras samtycke jämväl af allmänt kyrkomöte. Öfver förslag angående dylik lag skola, på sätt i mom. 1 sägs, statsrådets och högsta domstolens tankar inhämtas och jämte Konungens proposition, då sådan göres, Riksdagen meddelas. Har ej förslag, hvarom nu fråga är, före början af riksdagen näst efter den, som framställt eller antagit förslaget, blifvit såsom lag genom allmän kungörelse utfärdadt, vare det förfallet, och Konungen underrätte då Riksdagen om de skäl, som hindrat förslaget antagande.

Riksdagsordningen.**§ 37.**

1. Å hvarje lagtima riksdag skola, inom sex dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett Konstitutionsutskott, ett Statsutskott, ett Bevillningsutskott, ett Bankoutskott samt ett Lagutskott. Dessa Riksdagens ständiga utskott skola bestå: Konstitutionsutskottet af

§ 37.

1. Å hvarje lagtima riksdag skola, inom sex dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott, ett lagutskott *samt ett jordbruksutskott*. Dessa Riksdagens ständiga utskott skola bestå: kon-

(Nuvarande lydelse:)

tjugo, Statsutskottet af tjugofyra, Bevillningsutskottet af tjugo, Bankoutskottet af sexton och Lagutskottet af sexton ledamöter, hvilka hvardera Kammaren till halfva antalet inom sig väljer antingen omedelbart eller, om Kammaren så beslutar, genom elektoror; ankommande på Kamrarnas sammanstämmande beslut att, när sådant finnes vara af nöden, tillsätta särskildt utskott för upptagande af *fråga*, som tillhör ständigt utskotts behandling, så ock att, därest utskott anmäler behof af förstärkning i ledamöternas antal, sådant bevilja.

2. Hvardera Kammaren äger ock inom sig utse suppleanter, att, vid inträffadt förfall för utskottsledamöter, i deras ställe inträda.

3. Därest i någondera Kammaren fråga väckes, som icke tillhör förenämnda utskotts behandling, men är af beskaffenhet att utskotts yttrande däröfver erfordras, skall *för frågans beredande* ett tillfälligt utskott, bestående af så många ledamöter, som Kammaren nödigtaktar, inom Kammaren tillsättas.

4. Å urtima riksdag skola ej flera utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af de därvid, enligt 2 §, förekommande ärenden.

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet tillkommer att granska rikets grundlagar samt att hos Riksdagen föreslå de ändringar däruti, dem utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa, så ock att meddela utlåtande öfver de från Kamrarna till utskottet hänvisade grundlagsfrågor.

(Föreslagen lydelse:)

stitutionsutskottet af tjugu, statsutskottet af tjugofyra, bevillningsutskottet af tjugu, bankoutskottet af sexton, lagutskottet af sexton samt jordbruksutskottet af sexton ledamöter, hvilka hvardera kammaren till halfva antalet inom sig väljer antingen omedelbart eller, om kammaren så beslutar, genom elektoror; ankommande på kamrarnas sammanstämmande beslut att, när sådant finnes vara af nöden, tillsätta särskildt utskott för upptagande af *frågor*, som tillhöra ständigt utskotts behandling, så ock att, därest utskott anmäler behof af förstärkning i ledamöternas antal, sådant bevilja.

2. Hvardera kammaren äger ock inom sig utse suppleanter, att, vid inträffadt förfall för utskottsledamöter, i deras ställe inträda.

3. Därest i någondera kammaren fråga väckes, som icke tillhör förenämnda utskotts behandling, men är af beskaffenhet att utskotts yttrande däröfver erfordras, skall *för afgifvande af utlåtande och förslag i frågan* ett tillfälligt utskott, bestående af så många ledamöter, som kammaren nödigtaktar, inom kammaren tillsättas.

4. Å urtima riksdag skola ej flera utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af de därvid, enligt 2 §, förekommande ärenden.

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet tillkommer att granska rikets grundlagar samt att hos Riksdagen föreslå de ändringar däruti, dem utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa, så ock att meddela utlåtande öfver de från kamrarna till utskottet hänvisade grundlagsfrågor.

(Nuvarande lydelse:)

2. Utskottet åligger ock att äska de i Statsrådet förda protokoll, med undantag af dem, som angå ministeriella ärenden och kommandomål, hvilka endast i hvad som rör kända och af utskottet uppgifna händelser kunna fordras. Om utskottets rätt och plikt att, efter granskning af dessa protokoll, hos Riksdagen anmäla de anmärkningar, hvartill denna granskning funnits föranleda eller eljest vidtaga den med anledning af gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när af riksdagsman eller af annat utskott än Konstitutionsutskottet fråga blifvit väckt, att Statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt ämbete på obehörigt sätt utöfvat, däröfver, före frågans afgörande af Riksdagen, afgifva yttrande, därom är i regeringsformen stadgadt.

3. Utskottet tillkommer jämväl att, då olika meningar mellan Kamrarna uppstå, till hvilket utskott uppkomna frågor och ämnen böra hänvisas, därom besluta, så ock att skilja mellan Kammare och dess talman, då den senare vägrar proposition.

§ 39.

1. Statsutskottet, som skall undfå del af Konungens angående statsverkets tillstånd och behof till Riksdagen aflättna proposition och

(Föreslagen lydelse:)

2. Utskottet skall vidare meddela utlåtanden och afgifva förslag i anledning af dit hänvisade frågor angående stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af lagar och författningar rörande statsrådets ansvarighet, om förvärfvande och förlust af medborgarrätt, om rikets vapen och flagga och om allmänt kyrkomöte så ock af kommunallagarna.

3. Utskottet åligger ock att äska de i statsrådet förda protokoll, med undantag af dem, som angå ministeriella ärenden och kommandomål, hvilka endast i hvad som rör kända och af utskottet uppgifna händelser kunna fordras. Om utskottets rätt och plikt att, efter granskning af dessa protokoll, hos Riksdagen anmäla de anmärkningar, hvartill denna granskning funnits föranleda, eller eljest vidtaga den med anledning af gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när af riksdagsman eller af annat utskott än konstitutionsutskottet fråga blifvit väckt, att statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt ämbete på obehörigt sätt utöfvat, däröfver, före frågans afgörande af Riksdagen, afgifva yttrande, därom är i regeringsformen stadgadt.

4. Utskottet tillkommer jämväl att, då olika meningar mellan kamrarna uppstå, till hvilket utskott uppkomna frågor och ämnen böra hänvisas, därom besluta, så ock att skilja mellan kammare och dess talman, då den senare vägrar proposition.

§ 39.

1. Statsutskottet, som skall undfå del af Konungens angående statsverkets tillstånd och behof till Riksdagen aflättna proposition och

(Nuvarande lydelse:)

äga tillgång till alla statsverkets räkenskaper och handlingar, åligger att granska, utreda och uppgifva stats- och riksgäldsverkens tillstånd och förvaltning samt föreslå *ej mindre* hvad till fyllandet af deras behof erfordras, *sedan* nödiga indragningar och besparingar *blifvit iakttagna, än äfven* beloppet af de summor, hvilka, jämlikt 63 § regeringsformen, skola för särskilda händelser afsättas, *så ock* att uppgifva, huru mycket bör genom bevillningar utgöras.

2. Utskottet tillkommer ock att efterse och granska, huruvida gjorda eller förordnade utbetalningar af statsmedlen icke öfverstigit beloppet af de hufvudtitlar, hvilka af Riksdag uti uppgjord statsreglering blifvit fastställda, och huruvida utbetalningarna äro grundade på behörigen upprättade stater, eller Konungens med vederbörlig kontrasignation utfärdade anordningar, samt styrkta med behöriga kvittenser af dem, som medlen emottagit. Skulle, mot Riksdagens beslut, de till någon hufvudtitel anslagna summor befinnas dragna till andra ändamål än dem, som under samma hufvudtitel höra, eller något af Riksdagen fastställt anslag befinnas öfverskridet, skall utskottet hos kamrarna göra anmälan emot den ämbetsman, som en sådan anordning kontrasignerat, hvarefter förfares enligt 106 och 107 §§ i regeringsformen. Ej må dock, emot föreskriften i 90 § regeringsformen, utskottet i något klander af Konungens gjorda anordningar ingå; ej heller de för statsutgifterna redovisande tjänstemän personligen för

(Föreslagen lydelse:)

äga tillgång till alla statsverkets räkenskaper och handlingar, åligger att, *i den mån det icke gäller jordbruksärenden eller pensions- och indragningsstaterna,* granska, utreda och uppgifva statsverkets tillstånd och förvaltning samt föreslå hvad till fyllandet af dess behof erfordras, *hvarvid* nödiga indragningar och besparingar *böra iakttagas, så ock att föreslå* beloppet af de summor, hvilka, jämlikt 63 § regeringsformen, skola för särskilda händelser afsättas, *och* att uppgifva, huru mycket bör genom bevillningar utgöras, *äfvensom att uppgöra förslag till riksstat.*

2. Utskottet tillkommer ock att efterse och granska, huruvida gjorda eller förordnade utbetalningar af statsmedlen icke öfverstigit beloppet af de hufvudtitlar, hvilka af Riksdag uti uppgjord statsreglering blifvit fastställda, och huruvida utbetalningarna äro grundade på behörigen upprättade stater, eller Konungens med vederbörlig kontrasignation utfärdade anordningar, samt styrkta med behöriga kvittenser af dem, som medlen emottagit. Skulle mot Riksdagens beslut de till någon hufvudtitel anslagna summor befinnas dragna till andra ändamål än dem, som under samma hufvudtitel höra, eller något af Riksdagen fastställt anslag befinnas öfverskridet, skall utskottet hos kamrarna göra anmälan emot den ämbetsman, som en sådan anordning kontrasignerat, hvarefter förfares enligt 106 och 107 §§ i regeringsformen. Ej må dock, emot föreskriften i 90 § regeringsformen, utskottet i något klander af Konungens gjorda anordningar ingå; ej heller de för statsutgifterna redovisande tjänstemän personligen för

(Nuvarande lydelse:)

utskottet eller Riksdagen till ansvar ställas, utan må, där så nödigt finnes, hos Konungen af Riksdagen anmälas de anledningar, som förekommit att emot någon sådan tjänsteman i laglig ordning ansvar yrka.

§ 41.

Bankoutskottet *tillhör* att undersöka Riksbankens styrelse och tillstånd samt att *hos Kamrarna* föreslå och i mål, för hvilka utskottet fått sig sådan makt af Riksdagen uppdragen, gifva föreskrifter om Bankens förvaltning.

§ 42.

1. Lagutskottet skall meddela *utlåtande öfver de från Kamrarna* dit hänvisade *förslag till* stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af civil-, kriminal-, komunal- och kyrkolag; *börande*

(Föreslagen lydelse:)

utskottet eller Riksdagen till ansvar ställas, utan må, där så nödigt finnes, hos Konungen af Riksdagen anmälas de anledningar, som förekommit att emot någon sådan tjänsteman i laglig ordning ansvar yrka.

§ 41.

1. Bankoutskottet *tillhör* att undersöka *och utreda* riksbankens *och riksgäldskontorets* styrelse och tillstånd samt att föreslå och i mål, för hvilka utskottet fått sig sådan makt af Riksdagen uppdragen, gifva föreskrifter om bankens *och riksgäldskontorets* förvaltning *äfvensom att föreslå hvad till fyllandet af riksgäldsverkets behof erfordras.*

2. Utskottet *tillkommer ock att meddela utlåtanden och afgifva förslag i anledning af de från kamrarna hänvisade frågor om stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af lagar och författningar rörande såväl riksbanken som andra bankinrättningar samt om rikets mynt.*

3. Utskottet skall *jämväl undfå del af Konungens angående statsverkets tillstånd och behof aflättna proposition hvad angår pensions- och indragningsstaterna och med anledning däraf liksom ock med afseende å de från kamrarna dit hänvisade frågor rörande pensionsväsendet afgifva utlåtanden och förslag.*

§ 42.

1. Lagutskottet skall meddela *utlåtanden och afgifva förslag i anledning af de, såsom icke tillhörande annat utskotts behandling, från kamrarna dit hänvisade frågor om stiftande, ändring, förklaring*

(Nuvarande lydelse:)

under civil- och kriminallag äfven förstås de delar af krigslagar och författningar rörande krigsväsendet, som äga tillämpning till medborgare utom krigsstaten.

2. Utskottet skall ock granska Justitieombudsmannens afgifna redogörelse, äfvensom hans ämbetsdiarier och registratur, samt med utlåtande däröfver till Riksdagen inkomma.

(Föreslagen lydelse:)

eller upphäfvande af civil-, kriminal- och kyrkolag, *likasom ock af andra lagar och författningar, som stiftas af Konung och Riksdag samfälltd.*

2. Utskottet skall ock granska justitieombudsmannens afgifna redogörelse, äfvensom hans ämbetsdiarier och registratur, samt med utlåtande däröfver till Riksdagen inkomma.

§ 43.

1. Jordbruksutskottet, som skall erhålla del af Konungens angående statsverkets tillstånd och behof till Riksdagen afgifna proposition i hvad den angår de under jordbruksdepartementet lydande ärenden, åligger att granska samt, med iakttagande af nödiga indragningar och besparingar, utreda och uppgifva statsverkets behof med hänsyn till denna styrelsens gren äfvensom att för öfrigt afgifva betänkanden och förslag i anledning af de från kamrarna till utskottet hänvisade jordbruksärenden.

2. Utskottet åligger jämväl att meddela utlåtanden och afgifva förslag i anledning af alla från kamrarna dit hänvisade frågor, som angå stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af lagar och författningar rörande hushållningen med allmänna och enskilda skogar, om jakt och fiske, om vattenrättsförhållanden, om skatteköp, afvittringar, skiften och jordstyckningar samt därmed sammanhängande ämnen, så ock angående vägar och skjutsväsende.

§ 43.

Ej må Statsrådsledamot eller Justitieråd i utskott eller val till

§ 44.

Ej må statsrådsledamot eller justitieråd i utskott eller val till

(Nuvarande lydelse:)

utskott deltaga; ej heller någon, af hvilken Riksdagen kan fordra redo och ansvar, inväljas i utskott, där redovisning för hans egna ämbetsåtgärder kan förekomma.

§ 44.

Utskotten välja, hvarst inom sig, ordförande och vice ordförande. Intill dess sådant val försiggått, föres ordet af den ledamot, som de flesta riksdagar bevisat, och, där två eller flere i lika många riksdagar deltagit, den af dem, som är till lefnadsåren äldst. De ständiga utskotten utse, hvarst för sig, sekreterare och, efter samråd med honom, den öfriga betjäning, som nödig finnes. I tillfälligt utskott välja ledamöterna, inom sig, för hvarje särskildt mål en föredragande, hvilken det därjämte åligger att uppsätta utskottets yttrande i ämnet.

§ 45.

1. Alla utskott skola inom två dagar från den, då de blifvit utsedda, sammanträda. *De böra, så fort sig göra låter, afgifva de yttranden, som på dem ankomma.*

2. Har ledamot af utskott tre gånger å rad, utan laga förfall, från utskottets sammanträden sig afhållit, bör ordföranden hos vederbörande Kammare sådant anmäla, på det annan ledamot i utskottet må, i föreskrifven ordning, inväljas.

§ 55.

Motion i ämne, som tillhör ständigt utskotts behandling, må af riksdagsman i den Kammare, han tillhör, göras inom tio dagar från riksdags öppnande. *Sedermera må*

(Föreslagen lydelse:)

utskott deltaga; ej heller någon, af hvilken Riksdagen kan fordra redo och ansvar, inväljas i utskott, där redovisning för hans egna ämbetsåtgärder kan förekomma.

§ 45.

1. Alla utskott skola inom två dagar från den, då de blifvit utsedda, sammanträda.

2. Utskotten välja, hvarst inom sig, ordförande och vice ordförande. Intill dess sådant val försiggått, föres ordet af den ledamot, som de flesta riksdagar bevisat, och, där två eller flere i lika många riksdagar deltagit, den af dem, som är till lefnadsåren äldst. De ständiga utskotten utse, hvarst för sig, sekreterare och, efter samråd med honom, den öfriga betjäning, som nödig finnes. I tillfälligt utskott välja ledamöterna, inom sig, för hvarje särskildt mål en föredragande, hvilken det därjämte åligger att uppsätta utskottets yttrande i ämnet.

3. Har ledamot af utskott tre gånger å rad, utan laga förfall, från utskottets sammanträden sig afhållit, bör ordföranden hos vederbörande kammare sådant anmäla, på det annan ledamot i utskottet må, i föreskrifven ordning, inväljas.

4. *Utskotten böra, så fort sig göra låter, afgifva de yttranden, som på dem ankomma.*

§ 55.

Motion i ämne, som tillhör ständigt utskotts behandling, må af riksdagsman i den kammare, han tillhör, göras inom tio dagar från riksdags öppnande, eller, om mo-

(Nuvarande lydelse:)

sådan fråga, med undantag af grundlagsförslag, icke kunna af riksdagsman väckas, utan så vida den af redan inom någondera Kammaren fattadt beslut eller upptaget ärende eller annan under riksdagen inträffad händelse omedelbarligen föranledes.

I ämne, som icke tillhör ständigt utskotts behandling, kan motion, så länge Riksdagen är samlad, framställas.

Motion bör alltid skriftligen till protokollet aflämnas. Ej må i en skrift flera mål af olika beskaffenhet sammanföras.

Vidare hade utskottet hemställt,

2:o) att a) herr Christiernsons motion, n:o 232, och

b) herr Hammarlunds motion, n:o 247, måtte i de delar, i hvilka de ej genom utskottets ofvan under punkten 1:o) gjorda hemställan kunde anses besvarade, icke föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Vid punkten 1 af utskottets hemställan hade anförts reservation af, bland andra, herrar *Östberg* och *Fahlbeck*, friherre *Bonde* samt herrar *Geijer* och *von Schéele*, hvilka hemställt, att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunnat oförändrad bifallas, ville antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande förslag till ändrad lydelse af §§ 53, 69 och 87 regeringsformen samt §§ 37, 38, 39, 41 till och med 45 och 55 riksdagsordningen:

Regeringsformen.

§ 53.

Lagtima riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa utskott: ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott, ett lagutskott samt ett domänutskott med den sammansättning och de uppgifter, som i riksdagsordningen bestämmas.

(Föreslagen lydelse:)

tionen föranledes af kungl. proposition, som efter öppnandet till Riksdagen aflåtits, inom femton dagar från propositionens aflämnande i kammare. Motion i ämne, som tillhör tillfälligt utskotts behandling, må väckas inom tjugu dagar efter riksdags öppnande, kammare obetaget att för särskildt fall medgifva, att sådan motion äfven senare må väckas.

I grundlagsfrågor samt i frågor, som röra någondera kammaren enskildt, så ock i frågor, som af redan inom någondera kammaren fattadt beslut eller annan under riksdagen inträffad händelse omedelbarligen föranledas, må motion framställas, så länge Riksdagen är samlad.

Motion bör alltid skriftligen till protokollet aflämnas. Ej må i en skrift flera mål af olika beskaffenhet sammanföras.

Å urtima riksdag skola ej flera utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af därvid förekommande ärenden.

§ 69.

Lika med utskottets förslag.

§ 87.

Lika med utskottets förslag.

Riksdagsordningen.

§ 37.

1. Å hvarje lagtima riksdag skola, inom sex dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott, ett lagutskott samt ett domänutskott. Dessa Riksdagens ständiga utskott skola bestå: konstitutionsutskottet af tjugu, statsutskottet af tjugufyra, bevillningsutskottet af tjugu, bankoutskottet af sexton, lagutskottet af sexton samt domänutskottet af sexton ledamöter, hvilka hvardera kammaren till halfva antalet inom sig väljer antingen omedelbart eller, om kammaren så beslutar, genom elektor; ankommande på kamrarnas sammanstämmade beslut att, när sådant finnes vara af nöden, tillsätta särskildt utskott för upptagande af frågor, som tillhöra ständigt utskotts behandling, så ock att, därest utskott anmäler behof af förstärkning i ledamöternas antal, sådant bevilja.

2. Hvardera kammaren äger ock inom sig utse suppleanter, att, vid inträffadt förfall för utskottsledamöter, i deras ställe inträda.

3. Därest i någöndera kammaren fråga väckes, som icke tillhör förenämnda utskotts behandling, men är af beskaffenhet att utskotts yttrande däröfver erfordras, skall för afgifvande af utlåtande och förslag i frågan ett tillfälligt utskott, bestående af så många ledamöter, som kammaren nödigt aktar, inom kammaren tillsättas.

4. Å urtima riksdag skola ej flera utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af de därvid, enligt 2 §, förekommande ärenden.

§ 38.

Lika med utskottets förslag.

§ 39.

1. Statsutskottet, som skall undfå del af Konungens angående statsverkets tillstånd och behof till Riksdagen aflättna proposition och äga tillgång till alla statsverkets räkenskaper och handlingar, åligger att, i den mån det icke gäller pensions- och indragningsstaterna, granska, utreda och uppgifva statsverkets tillstånd och förvaltning samt föreslå hvad till fyllandet af dess behof erfordras, hvarvid nödiga indragningar och besparingar böra iakttagas, så ock att föreslå

beloppet af de summor, hvilka, jämlikt 63 § regeringsformen, skola för särskilda händelser afsättas, och att uppgifva, huru mycket bör genom bevillningar utgöras, äfvensom att uppgöra förslag till riksstat.

2. Utskottet tillkommer ock att efterse och granska, huruvida gjorda eller förordnade utbetalningar af statsmedlen icke öfverstigit beloppet af de hufvudtitlar, hvilka af Riksdag uti uppgjord statsreglering blifvit fastställda, och huruvida utbetalningarna äro grundade på behörigen upprättade stater eller Konungens med vederbörlig kontrasignation utfärdade anordningar, samt styrkta med behöriga kvittenser af dem, som medlen emottagit. Skulle mot Riksdagens beslut, de till någon hufvudtitel anslagna summor befinnas dragna till andra ändamål än dem, som under samma hufvudtitel höra, eller något af Riksdagen fastställt anslag befinnas öfverskridet, skall utskottet hos kamrarna göra anmälan emot den ämbetsman, som en sådan anordning kontrasignerat, hvarefter förfares enligt 106 och 107 §§ i regeringsformen. Ej må dock, emot föreskriften i 90 § regeringsformen, utskottet i något klander af Konungens gjorda anordningar ingå; ej heller de för statsutgifterna redovisande tjänstemän personligen för utskottet eller Riksdagen till ansvar ställas, utan må, där så nödigt finnes, hos Konungen af Riksdagen anmälas de anledningar, som förekommit att emot någon sådan tjänsteman i laglig ordning ansvar yrka.

§ 41.

Lika med utskottets förslag.

§ 42.

Lika med utskottets förslag.

§ 43.

Domänutskottet åligger att afgifva utlåtanden och förslag i anledning af till detsamma hänvisade frågor, som angå *dels* dispositionen och förvaltningen af statens domäner, jämväl jordägarandel i gruffyndigheter, samt vattenfall och därmed förbundna inrättningar äfvensom byggnader, som ej äro för särskildt ändamål upplåtna, *dels* ock stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af lagar och författningar rörande hushållningen med allmänna och enskilda skogar, om jakt och fiske, om vattenrättsförhållanden, om skatteköp, om afvittringar, skiften och jordstyckningar samt därmed sammanhängande ämnen, så ock angående vägar och skjutsväsende.

§ 44.

Lika med utskottets förslag.

§ 45.

Lika med utskottets förslag.

§ 55.

Lika med utskottets förslag.

Vidare hade reservation afgifvits af herrar *Clason, von Mentzer, Beckman* och *Jansson*, hvilka ansett, att första stycket af § 55 i riksdagsordningen bort erhålla följande lydelse:

»Motion i ämne, som tillhör ständigt utskotts behandling, må af riksdagsman i den kammare, han tillhör, göras inom tio dagar från riksdags öppnande eller, om motionen föranledes af kungl. proposition, som efter öppnandet till Riksdagen aflåtits, inom tjugu dagar från propositionens aflämnande i kammare. Motion i ämne, som tillhör tillfälligt utskotts behandling, må väckas inom tjugu dagar efter riksdags öppnande, kammare obetaget att för särskildt fall medgifva, att sådan motion äfven senare må väckas.»

Vid föredragning af utlåtandet lämnades ordet på begäran till

Herr *Blomberg*, som yttrade: Rörande ordningen för detta ärendes föredragning får jag göra en liknande hemställan som med afseende å nyss behandlade ärende, nämligen

att utlåtandet måtte företagas till afgörande punktvis;

att vid behandlingen af punkten 1:o) diskussionen må röra sig öfver hela utlåtandet samt

att, sedan öfverläggningen rörande punkt 1:o) afslutats, propositioner göras särskildt beträffande hvarje föreliggande, till ett helt sammanfördt förslag till ändrad lydelse af grundlagsparagrafer.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Förslag till
ändrad
lydelse af
vissa §§ i
regerings-
formen och i
riksdagsord-
ningen.

Punkten 1.

Herr *Östberg*: Det är ett för riksdagsarbetets ordnande mycket viktigt förslag, som här föreligger. Erfarenheten under de senare åren har ju ganska tydligt visat, att åtgärder behöfva vidtagas för att underlätta arbetets gång. Det är särskildt ur två synpunkter, som ett sådant behof gjort sig gällande. Det ena är en önskan, att ärendena måtte tidigare komma under Riksdagens behandling, och det andra önskemålet är det, att ärendena måtte komma att fördelas på ett bättre sätt mellan utskotten.

För vinnande af det första målet är föreslaget, att motionstiden måtte i vissa afseenden inskränkas, och i den frågan har man inom utskottet i hufvudsak enats.

Då det återigen är fråga om att fördela ärendena bättre mellan utskotten, är det ju klart, att det hufvudsakligen är statsutskottet och lagutskottet, som behöfva lindringar i sina arbetsbördor. För det ändamålet har man ansett nödigt, att ett nytt utskott inrättades, som framför allt komme att få behandla frågor rörande statens domäner och frågor rörande jordbruksärenden i allmänhet. Från statsutskottet skulle dessa ärenden afskiljas. Men vidare skulle man äfven förflytta

frågor rörande pensionsväsendet och riksgäldsärendena till bankoutskottet. Lagutskottet åter skulle få öfverflyttade: den kommunala lagstiftningen till konstitutionsutskottet och vidare frågor rörande lagstiftning beträffande ärenden hufvudsakligen hörande till jordbruket och åtskilligt annat till det nya utskottet, hvaremot frågor rörande banklagstiftningen skulle öfverföras till lagutskottet.

Det måste emellertid väcka betänkligheter, att man från statsutskottet afskiljer vissa ärenden, som sammanhånga med budgetens behandling. Det gäller äfven pensionsärendena, ehuru i afseende å dem ingen meningsskiljaktighet förekommit. Man har nämligen ansett, att detta icke skulle innebära någon större olägenhet vid budgetens behandling. Men däremot har det varit olika meningar om huruvida det kunde vara tillrådligt att öfverflytta nionde hufvudtiteln, som sammanhånger med statsregleringen, från statsutskottet. Vid behandlingen af detta ärende inom en kommitté, som arbetade i slutet af förra året, uttalade herr Törnebladh en från majoritetens skiljaktig mening. Han framhöll såsom synnerligen angeläget, att budgetsfrågor vunne enhetlig behandling, och han ansåg därför, att sådana ärenden så länge som möjligt fortfarande borde tillhöra statsutskottets handläggning. Samma åsikt torde nog delas af många ledamöter inom statsutskottet. Jag anser för min del, att det finnes öfvervägande skäl, som tala för den meningen, och jag tror, att den lättnad, som statsutskottet skulle vinna äfven utan att man öfverflyttar nu nämnda frågor till annat utskott, är så väsentlig, att man skulle i stort sedt vinna hvad man önskar och behöfver vinna genom att vidtaga öfverflyttning i den mindre omfattande skala, på sätt herr Törnebladh har yrkat. Jag vill fästa uppmärksamheten på det, att i själfva verket under de senare åren statsutskottet har varit särskildt betungadt af stora ärenden. Dit höra förnämligast de många löneregleringarna, som kräft ofantligt mycket tid och som man får anse vara af mera tillfällig natur. Dit höra också de frågor, som röra uppgörelser angående de norrländska grufvorna, och dit höra de ärenden, som angå statens vattenfall, och dessa senare grupper af ärenden skulle i alla händelser komma att öfverflyttas till det tilltänkta nya utskottet.

Man har också uttalat den önskan och förhoppning, att regeringen måtte komma att tidigare framlägga sina propositioner i viktigare ärenden, så att äfven därigenom skulle åstadkommas, att det blefve lättare för statsutskottet att sköta sin uppgift, än det har varit under de sista åren.

Jag har därför för min del icke kunna annat än reservera mig mot utskottets förslag och yrka bifall till den förändring däraf, jag nu har omtalat. Det tillhör nu de ledamöter af kammaren, som hafva personlig erfarenhet af arbetet inom statsutskottet, att säga sin mening om saken.

Jag anhåller emellertid att få yrka bifall till det i reservationen framställda förslaget.

Herr Clason: Jag har egentligen begärt ordet för att yttra mig i anledning af den reservation, jag jämte åtskilliga andra bifogat detta betänkande. Denna reservation rör en annan fråga än den af

*Förslag till
ändrad
lydelse af
vissa §§ i
regerings-
formen och i
riksdagsord-
ningen.*

(Forts.)

Förslag till ändrad lydelse af vissa §§ i regeringsformen och i riksdagsordningen.

herr Östberg nu å bane bragta, men då jag har ordet, skall jag bedja att få angifva min ståndpunkt äfven i afseende å sistnämnda sak.

Det skäl, som skulle starkast tala för att icke utbryta någon del af budgetsbehandlingen från statsutskottet, skulle vara det, att man den därigenom skulle komma att rubba öfversikten öfver budgeten och den därmed förenade enhetligheten i dithörande ärendens behandling. De, som härutinnan icke dess mindre tillstyrkt den kungl. propositionen, hafva emellertid haft svårt att tro, att denna enhetlighet skulle existera i sådan utsträckning, att på grund däraf det skulle möta betänkligheter att godtaga den kungl. propositionen. Det är ju nämligen att märka, att ärendenas behandling i statsutskottet sker successivt och att den sker på skilda afdelningar. Det förefaller alltså, som, när en hufvudtitel behandlas t. ex. i februari, det skulle vara rätt svårt att vid denna behandling kunna taga synnerlig hänsyn till hvad som möjligen kan komma att ske i afseende å indragningar och dylikt vid en annan, som törhända behandlas först i slutet af april. Den förra blir afgjord äfven af Riksdagen, innan den senare ens hinner bringas på tal, och det synes således, som om enhetligheten i det hela vore rätt tvifvelaktig.

Vidare hafva vi också trott, att med hänsyn till ärendenas behandling på afdelningar de olägenheter icke skulle bli synnerligen betydande, som man menat skulle medfölja borttagandet af vissa budgetärenden från statsutskottet. Vi hafva haft den föreställningen, att det hufvudsakligen är på afdelningen som afgörandet för närvarande äger rum, åtminstone i de flesta fall, och att behandlingen i plenum oftast endast är ett konfirmerande af afdelningens beslut, om jag så får säga, och vi hafva styrkts i denna vår uppfattning af det faktum, att om en utomstående riksdagsman under riksdagstiden frågar en statsutskottsledamot, huru det förhåller sig med det eller det ärendet, får han ofta till svar: det behandlas icke på min afdelning, och därför har jag därom icke den ringaste kännedom.

Jag skall nu öfvergå till min reservation, som gäller den föreslagna inskränkningen i motionstiden. Förevarande förslag innebär en ytterst väsentlig inskränkning af denna tid. Därom var det ganska delade meningar i utskottet, och under det en af reservanterna ville bibehålla nuvarande motionstid oförändrad, har jag för min del jämte tre andra reservanter icke velat gå så långt som utskottet. Vi hafva därför yrkat, att § 55 skulle få den lydelse, som innehålles i vår reservation, hvilken innebär att motioner, som väckas i anledning af kungl. propositioner, böra väckas inom 20 dagar efter propositionernas aflämnande i kammaren.

Såsom stöd härför vill jag först påpeka, att den analogi, som i detta hänseende tagits från motionstiden vid riksdagens början, enligt min tanke icke är tillämplig. Då gäller det statsverkspropositionen, gäller således vissa bestämda ämnen, som på förhand kunna beräknas skola förekomma, och hvilka man således kan göra sig beredd på, och det gäller vidare en tid, då riksdagsmännen äro jämförelsevis lediga. Helt annorlunda ställa sig förhållandena under pågående riksdag, då en stor del af riksdagsmännen äro ytterst strängt upptagna af arbetet i utskotten eller vid plena, och då det vidare är

svårt att på förhand beräkna, hvilka ärenden komma att beröras i de kungl. propositionerna. Klart är, att om en motionär då önskar att i sådana frågor motionera, kan han behöfva en viss beredelse-tid, ty önskar han ett resultat af sin motion, vill han naturligtvis prestera en så omfattande utredning som möjligt. Äfven för utskottsarbetet synes det vara klart, att det skulle vara en fördel, om sådana motionärers utredningar verkligen vore så pass grundliga som möjligt.

Det kan vidare inträffa, att de ändringsförslag, som kunna finnas önskliga, icke genast stå klara för vederbörande, utan att det behöfves en viss tid, innan de hinna mogna och utformas. För min del är jag också fullkomligt öfvertygad att, om man går till handlingarna och ser efter hurudana förhållandena varit, man skall finna att en hel mängd ändringsförslag af verklig betydelse framkommit först efter ganska lång tid. Jag har sökt uppgöra en liten statistik i detta afseende rörande innevarande riksdag och det har varit undantagsvis, som motioner om ändringar i kungl. propositioner hunnit väckas inom 15 dagar; ofta har det dröjt längre tid, 20 dagar, 30 dagar eller däröfver, och detta har gällt motioner af ganska stor betydelse från båda kamrarna.

Nu har det invändts, att sådana ändringsförslag kunna väckas inom utskotten — utskotten få ju genom föreliggande proposition utsträckt rätt att väcka ändringsförslag — men enligt min tanke är detta icke nog. Det kan tvärtom vara synnerligen önskvärdt både för utomstående att kunna frambara sina önskemål så, att kamrarne på förhand må få tillfälle att taga del af dem, och, enligt min uppfattning, också för utskottet att hafva någon metod att på förhand sätta kamrarnas ledamöter i kännedom om en förändrad situation. Genom den begränsning, som förslaget innehåller, afskär man enligt min tanke i alltför stor utsträckning sådana möjligheter. Jag tror icke, att man i regel behöfver lägga något sådant band på Riksdagens medlemmar, utan att vi nog skola kunna yeta att på tillbörligt sätt begagna oss af en något större frihet. Man skall icke binda sig i alltför tunga former, och jag tror för min del, att fördelarna af en något mera utsträckt motionstid blefve större än olägenheterna däraf.

Till dessa mer principiella skäl kommer ett annat af rent praktisk natur, hänsynen till påskferierna. Från torsdagen före påskveckan till torsdagen efter är en tid af 15 dagar. Således skulle det vara omöjligt att väcka motion rörande en kungl. proposition, som aflämnas omedelbart före påsk — åtminstone praktiskt taget omöjligt, om en riksdagsman rest hem och endast genom tidningarna får kännedom om de kungl. propositioner, som kunna hafva blifvit framställda — och omöjligheten blir så mycket mer påfallande, om det inträffar, hvad som inträffat åtskilliga gånger under denna riksdag, nämligen att en proposition utdelas i tryck först flera dagar efter dess faktiska aflämnande. Under innevarande riksdag inträffade, att vid ett bordlägningsplenum under påsken väcktes icke mindre än 14 kungl. propositioner af delvis ganska stor räckvidd. Äfven på dessa praktiska grunder förefaller det mig, som om det förslag, jag tillåtit mig i utskottet förorda, kunde hafva sina skäl.

*Förslag till
ändrad
lydelse af
vissa §§ i
regerings-
formen och i
riksdagsord-
ningen.*

(Forts.)

Förslag till
ändrad
lydelse af
vissa §§ i
regerings-
formen och i
riksdagsord-
ningen.
(Forts.)

Jag ber därför att, på samma gång jag yrkar bifall till utskottets hemställan i öfrigt, få rörande 55 § yrka bifall till den af mig jämte åtskilliga andra ledamöter i utskottet afgifna reservationen.

Herr Törneblad: Det har i själfva verket hvilat ett ganska oblidt öde öfver frågan om förändradt anordnande af riksdagsarbetet. Den första olyckan var, att en af de för statsutskottet särskildt utsedde ledamöterna i kommittén, utskottets förre ordförande, brukspatronen Hugo Tamm, afled och kom att ersättas af en annan. Den andra var, att den för statsutskottet jämte honom utsedde ledamoten, vice ordföranden i utskottet, blef hindrad att infinna sig vid kommitténs arbeten. Statsutskottet var således där i kommittén representeradt blott af en ledamot, under det att de öfriga sex, huru förtrogna med riksdagsarbetet i allmänhet de voro, dock icke kunde äga den bekantskap med ärendenas behandling i statsutskottet, som hade varit önskelig för ett rätt bedömande af frågan. Vidare har det varit mycket olyckligt, att frågan om riksdagsarbetets förändrade anordnande har kommit till afgörande i kammaren tolf dagar efter den tid, då riksdagen under vanliga förhållanden borde hafva afslutats. Jag vet icke riktigt, hvar felet ligger. Jag förmodar, att konstitutionsutskottet har haft så ofantligt mycket att göra med det viktiga och betydelsefulla dechargebetänkandet, att utskottet icke har hunnit ägna tillräcklig tid åt andra småfrågor, som väl för framtiden förmenats skola hafva mycket ringare inflytelse än den märkvärdiga dechargefrågan. Och jag vill icke göra konstitutionsutskottet ensamt ansvarigt därför, ty jag har mina misstankar — det kan ju hända, att de blifva vederlagda, men jag har mina misstankar — att det ofta är ganska svårt för konstitutionsutskottet att i rätt tid från vederbörande få regeringsprotokollen. Det skulle vara mig synnerligen kärt, om jag blefve vederlagd, men det tror jag icke går för sig. Detta torde väl också möjligen hafva fördröjt utskottsarbetet.

Emellertid stå vi här nu, och vi stå således under liflig känsla af betydelsen af den fråga, som föreligger. Jag kan tryggt säga — och däri tror jag herrarne skola alla instämma med mig — att *Riksdagen* i år gjort sitt bästa att arbeta undan ärendena — åtminstone har statsutskottet gjort det. Jag vill icke säga detsamma om den andra parten. Men jag vill icke heller lägga sten på börda, ty det kan ju hända, att det är så oändligt viktiga ärenden, som icke tåla uppskof, annat uppskof än det, som måste komma, när de icke hinna behandlas fullständigt. Och jag antager, att, då en massa ärenden i följd af särskilda förhållanden hopat sig på de tre sista åren, förhållandet icke torde blifva likadant för framtiden, allrahelst som, i händelse regeringsrätten kommer till stånd, hvilket jag tror och hoppas, det torde lättare blifva tillfälle för regeringen att i god tid komma fram med sina propositioner, utan att behöfva uppehållas för mycket af löpande göromål och besvärsmål, som ju alltid måste hindra. Om nu det skulle fortfara så, att propositioner komma in så sent, som de under de sista riksdagarne ofta gjort, och stora propositioner, ja, då tjänar omläggandet af riksdagsarbetet inom utskottet icke mycket till. Men det är ju att hoppas, att hvad jag sär-

skildt nu vill hafva framhållit skall gifva bättre utsikter för framtiden, då göromålen minskas. Det är ju ock alltid skäl att göra ett försök och se till, hvad som å Riksdagens sida kan åtgöras för att motsvara billiga förväntningar. Men då får man jämväl se till, att genom omläggningen riksdagsarbetet icke förvanskas eller försämras. Det är viktigt, att reformen blir effektiv, men det är också viktigt, att den blir effektiv på ett sådant sätt, att ärendenas behandling icke däraf kommer att lida.

Förslag till ändrad lydelse af vissa §§ i regeringsformen och i riksdagsordningen.
(Forts.)

Det har nu sagts i den kungl. propositionen — det står på sid. 7 i utskottets betänkande: »Det kan emellertid, såsom äfven af reservanterna inom kommitterade framhållits, ifrågasättas, huruvida det må vara fullt lyckligt att från statsutskottets behandling afskilja — utom pensionsärendena under tionde hufvudtiteln, emot hvilkas öfverflyttning» etc. — — — »Då emellertid den nödiga minskningen i statsutskottets arbetsböda säkerligen icke kan vinnas, med mindre ytterligare någon del af statsregleringen frångår detta utskott» — — — Detta påstående låter mycket kategoriskt, men ett kategoriskt påstående är icke detsamma som bevis, och med den erfarenhet jag har om arbetet i statsutskottet, en erfarenhet som jag haft tillfälle att framlägga i en reservation, är jag fullt öfvertygad om, att genom den ändring, jag där föreslagit, statsutskottet mycket väl, åtminstone utan stor svårighet, kan skilja sig från ärendena, utan att för mycket uppehålla riksdagen, äfven om nionde hufvudtiteln stannar kvar hos utskottet. Det må man ju hafva olika åsikter om. *Min* åsikt är fullt stadgad. Det kan ju finnas andra, som hafva en motsatt mening, och det skulle särskildt vara intressant att veta, hvad statsutskottets ledamöter i det fallet tänka. Men säkert är det, att, om man lättar statsutskottets och lagutskottets arbetsbördor, man bör se till, att man icke lägger för mycket på det nya utskottet, det må nu kallas jordbruks- eller domänutskottet eller jordbruks- och domänutskottet. Man bör icke lägga för mycket på detta, och de ärenden, som komma dit, äfven utan nionde hufvudtiteln, äro så pass allvarsamma och af den natur, att deras mängd och svårighet tillväxa nästan år från år, så att det skulle mycket väl kunna hända, att det nyskapade utskottet finner sig vara i förlägenhet om att kunna fullgöra sitt arbete i rätt tid. Då kan man genom omläggningen, för att åstadkomma mera effektivitet på ett håll, minska effektiviteten på ett annat. Nu är det mycket sant, att sammanhanget mellan vissa domänärenden och jordbruksärenden är rätt intimt, men nionde hufvudtiteln innehåller så oändligt mycket, särskildt löneregleringar, som icke står i så intimt sammanhang med domänutskottets verksamhetsområde, sådant det i propositionen är framlagdt, som med budgeten. Vidare komma svårigheterna med budgetens fördelning på flera utskott att växa. För närvarande yppa sig redan svårigheter i fråga om tiden mot slutet af riksdagarna till följd af att det är två utskott, som hafva att göra med budgeten — det kan icke undvikas. Det är statsutskottet och bevillningsutskottet. Och herrarne kunna gärna räkna litet in i nästa vecka, då kunna herrarne se, hvad det har att betyda. Nu skulle visserligen ett komma till, nämligen banko- och riksgäldsutskottet, som jag helst skulle vilja kalla det. Men det har

Förslag till ändrad lydelse af vissa §§ i regeringsformen och i riksdagsordningen.
(Forts.)

så synnerligen litet att betyda. Ty borttagandet af pensionsstaten spelar i rent fiskaliskt eller budgetsafseende mycket liten roll. Det är sant, att det är stora siffror man rör sig med, men jag vädjar till kammaren, om någon af herrarne har den erfarenhet, att de där stora siffrorna på tionde hufvudtiteln hafva haft något att betyda vare sig i utredningen eller debatten, under det att de små taga en ovanligt lång tid. De där stora klumparna, som komma på slutet eller i början, gå af sig själva, och dem kan man nästan räkna ut på förhand. De små däremot taga mycken tid både i afdelningen, i utskottet och i riksdagen. Jag behöfver ej mer än påminna om lördagens diskussion i det fallet. Men de hafva ofantligt litet att göra med riksstaten, därför att de inverka icke annat än indirekt på riksstaten de där små 100 eller 200 kronorna man voterar om. Dessa hafva direkt icke alls att göra med riksstaten, och de stora klumparna gå af sig själva af en annan anledning.

Men så finnes det en annan omständighet, som väl är att taga i betraktande, att ju flera utskott man får och ju större arbetsbördan blir för det nya eller de nya utskotten, desto svårare blir det att anordna ärendena så, att de icke komma på en gång, utan successivt. Och när en massa ärenden komma in från olika utskott på en gång, veta herrarne mycket väl, hvad det betyder äfven för Första Kammaren och allra mest för Andra Kammaren med dess »åtta timmars arbetsdag». Men det är lättare för statsutskottet — och det har utskottet också försökt — att anordna det så, att man räknar ut någorlunda, att de stora frågorna dels icke komma för hastigt i utskottets plenum — mot slutet af riksdagen går det ju icke — och dels icke komma för hastigt eller samtidigt i kamrarne — det är lättare, och det har utskottet försökt att göra.

Nu säger man, att den enhetliga behandlingen af budgeten är en fiktion, ty för det första händer det, att man tager en hufvudtitel i februari utan hänsyn till de andra. Det är dock icke så alldeles säkert. Jag försäkrar herrarne, att både i afdelningen och i statsutskottets plenum man nog tänker på det hela; och kommer fjärde hufvudtiteln t. ex. eller den femte, skall ingen inbilla mig, att icke man ser på det hela — kanske till och med mer än på den fjärde eller femte för sig. Vidare är det sagdt, att det är afdelningen, som egentligen i statsutskottet afgör saken. Ja, det kan så vara. Att ledamöterna på en afdelning icke hafva reda på så noga hvad som försiggår på de andra, kan vara riktigt, men äfven om de hade reda på det, aktade de sig allt för att tala om det, ty det där omtalandet af hvad som sker på afdelningen har med sig fördröjande af riksdagsarbetet. Kammarens ledamöter kunna nämligen knappast tänka sig, hvad t. ex. en notis därom kan föranleda i vigilansväg, besök och trassel af alla slag. Det veta särskildt ordförandena på afdelningarna. Därför äro utskottsledamöterna ej angelägna att tala om hvad som tilldrager sig på afdelningarna, vare sig för utskottskamrater, som tillhöra andra afdelningar, eller för utomstående.

Hvad arbetet på afdelningarna angår, vet hvar och en, som varit med i statsutskottet någon tid, ännu mera den, som varit med i närmare 30 år, att plenum i utskottet icke är en formalitet, utan att det

kan hända, att plenum gör om en afdelnings beslut, och framför allt kan plenum utöfva en jämkande och förbättrande verkan. Det har skett många gånger. Jag kanske icke skulle alltför mycket vidröra hvad som skedde häromdagen. Men både i fråga om motiveringen och till och med i fråga om klämman har plenum en ganska stor betydelse. Därtill kommer, att afdelningarna icke stå så skilda från hvarandra, som herrarne tro, ty det förekommer nog ganska mycket underhandsöfverläggningar mellan ledamöter från olika afdelningar, och icke nog med det, afdelningarna byta understundom ärenden — det har skett i stor omfattning i år, så att t. ex. en lönereglingsfråga har flyttats från en afdelning till en annan, som ansetts hafva bättre tid, och tvärtom — och därigenom hafva så småningom alla de fyra afdelningarna blifvit mer eller mindre förtrogna med lönereglingar. Det har också händt till och med här i kammaren, att förslag från en afdelning, som gått igenom i plenum, blifvit justeradt med afseende å hvad en annan afdelning i det fallet funnit.

Det är således icke förmånligt för budgetens behandling, att statsutskottet splittras. Nu säger någon, att, när man tager från pensionsstaten, utskottet är splittradt. Ja, formellt, men faktiskt mycket litet. Om pensionsfrågorna borttagas från första afdelningen och förläggas till ett annat utskott, som också har att göra med pensionsfrågor, lättas för första afdelningen möjligheten att blifva färdig med allt det, som hör till fjärde och femte hufvudtitlarne. Det, som i reservationen är lagdt till domänutskottet af de ärenden, som nu förekomma på inkomstaafdelningen, anse kammarens ledamöter förmodligen icke hafva tillräcklig betydelse. Men jag vill tala om för herrarne, att af de 188 betänkanden, som statsutskottet hittills i år afgifvit, det är icke mindre än mellan 70 och 80, som skulle försvinna från inkomstaafdelningen och gå till domänutskottet. Jag erkänner mycket gärna, att många af dem äro af mindre inflytelse på riksdagsarbetet, åtminstone i kamrarne. Men i år har det förekommit åtskilliga fall — antalet och svårigheterna tillväxa tydligt i samma mån som egnahemsrörelsen — åtskilliga fall, som hänvisa därpå, att äfven försäljnings- och öfverlåtelsefrågor blifva föremål för betydande meningsskiljaktigheter och till och med föranleda olika beslut i kamrarne, som sedermera skola sammanjämkas på ena eller andra sättet. Vi hafva haft t. ex. frågan om Noret. Men det är icke nog därmed, alla dessa försäljningar, som här i kamrarne i allmänhet taga mycket liten tid och i statsutskottets plenum icke heller i allmänhet — det ünnes ju undantag — kräfva så lång tid, de kräfva dock mycket arbete på afdelningen och mycket skriferi af afdelningens kansli, och skriferiet af kansliet har större betydelse, än herrarne tro, ty på det hänger i ganska stor mån, huru fort utskottet kan blifva färdigt med sina utlåtanden, och huru utskottet skall kunna ordna dessa utlåtanden, så att de komma någorlunda successivt.

En splittring af statsutskottet i flera utskott är i själfva verket icke föranledd af pensionsväsendet, ty det står nästan utom, men skiljes en ordinarie hufvudtitel med särskildt departement från utskottet, då är början gjord till splittring, och på sid. 65 skulle her-

*Förslag till
ändrad
lydelse af
vissa §§ i
regerings-
formen och i
riksdagsord-
ningen.*
(Forts.)

*Förslag till
ändrad
lydelse af
vissa §§ i
regerings-
formen och i
riksdagsord-
ningen.
(Forts.)*

rarne ungefär kunna läsa det framtidsprogrammet — ty i själfva verket är det ju åtskilliga, som sträfva därhän, dit två reservanter vilja. »För att uppnå detta mål hade det efter min åsikt framför allt varit nödvändigt att klyfva statsutskottet i två själfständiga utskott» — detta är pudelns kärna på vissa håll. Och om statsutskottet klyfves i två, blir det kanske flera sedan och kommer utskottet att mista åtskilligt i styrka. Jag vill icke påstå, att statsutskottet kan eller bör vara bestämmande, men ett budgetsutskott, som har budgeten i sin helhet att behandla och har eller får vana att göra det, måste intaga en viss position, i synnerhet om det gäller att i någon mån uppehålla den sparsamhet, som i våra dagar mer än förr är nödvändig, då Riksdagen i det fallet känner sig så ofantligt benägen att lyssna till alla möjliga förslag, vare sig de komma från det ena hållet eller — kanske företrädesvis — från det andra hållet, d. v. s. enskilde motionärer. Det har således en betydelse för riksfinanserna, och det har en betydelse för riksdagsarbetet, som jag har sagt, emedan det kan lätta viktiga arbeten, som ofta mynna ut i gemensamma voteringar och som kunna lättare ordnas af ett enhetligt utskott, än det kan göras af två eller flera.

På alla dessa skäl anhåller jag för min del att få yrka bifall till herr Östbergs reservation. Jag skall därtill endast lägga, att, om förslaget i följd af olika beslut mellan kamrarna — vare sig det kommer att bero på Första Kammaren eller på Andra Kammaren — skulle falla, ja, faran vore ju icke så synnerligt stor; faran kan vara större, om det går så, som nu är föreslaget från annat håll; och skulle Andra Kammaren, som framför allt är den, som har fördel af det förändrade riksdagsarbetet, genom sitt beslut föranleda afslag, ja, må den göra det på sin egen risk.

Herr Blomberg: Jag vill först och främst göra det uttalandet, att de personer, som jämte herr Törnebladh voro medlemmar i den kommitté, som förberedt detta ärende, ej alls kände det så, att, som han gjorde gällande, bland kommitterade saknades en tillräckligt kraftig målsman för de erfarenheter och intressen, som kunna sägas vara statsutskottets. Jag förmenar också, att kammaren efter det yttrande, som här af honom nyss hållits, är fullt öfvertygad, att han har med all den kraft, som någonsin kunde behövas, i kommittén fört talan för vidmakthållande af statsutskottets enhetliga arbete. Således tror jag icke, att kommittén alls varit i saknad af några som helst synpunkter, som den behöft få för sig klargjorda i det hänseendet. Men icke desto mindre, och oaktadt allt hvad den ärade talaren här nyss anfört, var det kommitténs flertals mening — och det har varit utskottets uppfattning, likasom det fortfarande är min mening — att det icke gifves någon annan utväg, om man vill råda bot på de missförhållanden, som med afseende å arbetsfördelningen inom riksdagen otvifvelaktigt förefinnas, än att man utan tvekan riktar sin reformsträfvan åt det håll, där missförhållandet är mest trängande — och detta är onekligen statsutskottet — så att man verkligen åstadkommer en lindring i det utskottets arbeten af den art, att utskottet må kunna utan öfveransträngning och med tillräck-

ligt lugn ägna sig åt sitt arbete, som ej blott måste utföras, utan äfven bör fullgöras väl.

Den föregående ärade talaren framhöll, att man genom att på det föreslagna sättet taga bort en del af budgetsärendena från statsutskottet skulle i någon mån komma till ett motsatt resultat, med hänsyn till ett jämnare fördelande af arbetet på riksdagstidens skilda delar, mot det åsyftade. Man skulle nämligen, då budgetsärendena komme från flera utskott, vid riksdagens slut lätt få hopade flera ärenden, än nu, då statsutskottet ensamt så att säga öfveröser Riksdagen med ärenden under riksdagens sista skede. Nej, jag tror, att det påståendet härleder sig från en alldeles felaktig slutsats. Om man öfverlämnar två hufvudtitlar till andra utskott, hafva dessa utskott fullt i sin makt att öfverlämna utlåtandena öfver dessa hufvudtitlar mycket tidigare under riksdagen; och dessa frågor kunna sålunda blifva af Riksdagen behandlade under ett tidigare skede, då Riksdagen ännu har mycket god tid att i plena ägna sig åt dem. Därmed förfaller i själfva verket äfven i öfrigt den anmärkning, som gjorts med afseende å budgetens enhetliga behandling. Ty, om de utbrutna hufvudtitlarne af kamrarne tidigt afgöras, så förefinnas alla förutsättningar för att statsutskottet må kunna öfverskåda budgeten i dess helhet och i dess olika delar. För statsutskottet kan nämligen helt naturligt icke det resultat, som blifvit följden af en sådan hufvudtitels behandling i kamrarne, vara obekant. Hvad återigen de allmänna principer, som man menar vara utmärkande för en enhetlig budgetsbehandling, angår, synes mig, som om det ingalunda skulle föreligga svårigheter för, att statsutskottets erfarne ledamöter under debatterna i kamrarna öfver de respektive hufvudtitlar, som af annat utskott bereds, skulle kunna inskräpa dessa allmänna grundsatser och göra dem fullt gällande.

För öfrigt vill jag framhålla, att just hvad den föregående talaren yttrade i slutet af sitt anförande, att det här skulle vara blott en början till ett värre, nämligen statsutskottets delning, som ju redan kräves, efter mitt förmenande är att vända frågan bakfram. För mig ställer det sig så, att endast under förutsättning att man ordentligt lindrar statsutskottets öfveranstängande börda genom att utbryta från det sådana delar af budgetsbehandlingen, hvilka kunna utbrytas utan störande inverkan på den möjlighet och förmåga att öfverskåda hela statshushållningen, som statsutskottet bör äga, får man någonsin frid och ro. Ty i Riksdagen är den meningen allmän och bestämd, att statsutskottet icke längre förmår att utföra sitt år för år tillväxande arbete. Det är icke heller någon tillfällighet, att under de sista åren statsutskottets arbete varit synnerligen tryckande. Det är en alldeles naturlig följd af hela statshushållningens utveckling och af statsarbetets inriktande på nya, olikartade uppgifter, att statsutskottets arbete måste år från år tillväxa. Men, säger man, det har nu särskildt tillkommit många lönerogleringar och organisationsfrågor. Ja, detta är sant. Dessa hafva hopat sig under de sista åren. Men tro icke herrarne, att dessa spörsmål åter framkomma, och detta ganska ofta? Jo, förvisso. Och därjämte skola nya spörsmål oupphörligt komma att träda fram, hvilka just blifva föremål för statsutskottets ar-

*Förslag till
ändrad
lydelse af
vissa §§ i
regerings-
formen och i
riksdagsord-
ningen.
(Forts.)*

*Förslag till
ändrad
lydelse af
vissa §§ i
regerings-
formen och i
riksdagsord-
ningen.*
(Forts.)

bete. Det är därför att man icke vill redan nu se saken sådan den i själfva verket är, såsom en trängande nödvändighet att på ett genomgripande sätt lindra statsutskottets börda, som man framtvingar just den ledsamma och farliga påföljd, som den siste talaren omförmälde, nämligen att statsutskottet blir helt enkelt sönderdeladt, och då deladt efter grunder, hvilka blifva af tillfredsställande verkan lika litet för budgetsbehandlingen i dess helhet som speciellt för de angelägenheter, som man vill bryta ut. På dessa — jag menar försvarsärendena — skall man då söka tillämpa andra synpunkter än budgetsbehandlingen — rent politiska synpunkter. Detta är helt visst icke något eftersträfvansvärdt.

Till sist vill jag med hänsyn till denna sida af frågan endast omnämna en sak. Den föregående ärade talaren, som var så angelägen om att uppvisa statsutskottets förmåga att hinna med sina många göromål och som sålunda försökte reducera statsutskottets behof af lindring till det minsta möjliga, kände sig på samma gång manad till att varna oss för att gifva det nya utskottet för mycket arbete. Vi skola sålunda icke vederbörligen lindra arbetsbördan för statsutskottet, om hvilket vi veta att det är öfverhopadt med en mångfald af arbete, därför att det utskott, som nu skulle få en del af statsutskottets ärenden, möjligen i framtiden skulle komma att få för mycket att göra. För min del tror jag, att bekymren för det nya utskottet komma alldeles för tidigt och att det blir statsutskottet, som i alla händelser får en växande arbetsbörda, äfven om den föreslagna utbrytningen äger rum, men en börda, som lättare kan bäras, om man nu afsöndrar från det en del uppgifter, som äro med hänsyn till deras egentliga innebörd i viss mån mindre nära förbundna med den egentliga statsregleringens handläggning. Detta är just fallet med jordbruksärendena, ty det håller icke streck hvad den föregående talaren sade, att i afseende å dem budgetmässiga hänsyn skulle vara af någon synnerligt stor betydelse. Den hufvudtitel, om hvilken här är fråga, omfattar en utgiftssumma, som icke går till mer än omkring 10 miljoner kronor, under det att den hufvudtitel, som behandlas med så lätt hand och som så gärna makas bort från statsutskottet, emedan den är tråkig — att statsutskottet så tycker, förundrar mig icke efter den erfarenhet vi hafva från lördagens plenum — icke är afsevärdt mindre obetydlig i ekonomiskt hänseende. Äfven den går nämligen upp till 7 miljoner kronor. Men hvilken roll spela väl dessa hufvudtitlar med afseende å budgeten i dess helhet? Må vi erinra oss, att de andra hufvudtitlarne tillsammans omfatta en utgiftssumma af 180 miljoner kronor. Och gå vi in på en närmare undersökning af de särskilda angelägenheter, som falla under jordbruksärendenas grupp, skall det blifva ännu tydligare, att det icke från budgetssynpunkt kan vara af någon synnerlig vikt att härutinnan uppehålla enheten. Af de utgifter, som falla under jordbrukets hufvudtitel, som nu voro, som jag nämnde, tillsammans omkring 10 miljoner kronor, gå icke mindre än 4 miljoner kronor till en enda statsangelägenhet, nämligen skogsväsendet. Lägga vi här till de stora utgifter, hvilka med de nämnda stå i ganska nära sammanhang, nämligen dem som afse afdikningar af myrmarker, skogs-

odlingar och dylikt, få vi ytterligare ett belopp, som går upp till en och en kvarts miljon. Med afscende å dessa angelägenheter, som sålunda upptaga en mycket betydande del af hufvudtitelns hela utgiftssida, måste man medgifva, att de stå i mycket nära samband med de lagstiftningsärenden, hvilka man ansett sig böra anförtro till det nya utskottet. Och däri ligger nu själfva kärnpunkten i det förslag, som blifvit framställt, att man vill skapa ett utskott, som får uppgifter, hvilka äga ett verkligt inre sammanhang i afseende på ärendenas beskaffenhet, och att sålunda samma utskott, som har att sysselsätta sig med lagstiftningsfrågor rörande statens domäner samt jordbruksnärings- och dess viktigaste binärningar, jämväl skall få till uppgift att handlägga de statsregleringsfrågor, som sammanhänga med dessa ämnen och som beröra dem från en annan sida. Man har velat gifva åt utskottet en verkligt sammanhängande och enhetlig uppgift, hvarigenom där kunna samlas erfarenheter och kunskaper på detta begränsade område, hvilket förhållande naturligtvis i väsentlig mån bör kunna uppväga den brist, som ligger däruti, att icke bisittarne varit med om budgetfrågor i alla andra ärenden.

Hvad nu särskildt talet om lönerogleringar beträffar, tror jag icke, att man kan med fog säga, att dessa frågor blifva af synnerligt stor betydelse inom den ifrågavarande hufvudtiteln, så att de icke med allra största lätthet där skola kunna behandlas oberoende af att statsutskottet behandlar lönerogleringar på andra hufvudtitlar.

Till hvad jag nu har sagt vill jag endast göra ett par tillägg. Först och främst betonar jag, att utbrytningen af här omförmälda ärenden från statsutskottet alldeles icke bör komma att verka menligt på det sätt den föregående ärade talaren tycktes förmena i afseende å det samarbete, som i riksdagens sista timma för budgetsarbetets afslutande behöfver äga rum mellan de med ekonomiska frågor arbetande utskotten. Ty med hänsyn till jordbruksutskottet blifver samarbetet af en helt annan natur. Det samarbete, som måste äga rum mellan bevillningsutskottet och statsutskottet, måste gifvetvis utföras under riksdagens sista timmar, därför att vissa bevillningsfrågors slutliga behandling är i väsentlig mån beroende af hela budgetens slutliga behandling. Men däremot bör icke något som helst hinder föreligga för att de tvenne utbrutna hufvudtitlarna blifva långt tidigare slutbehandlade och lagda under statsutskottets öfverskådande. I utbrytningen ligger sålunda ej någonting som hämmar och hindrar statsutskottet i dess forcerade arbete vid slutet af riksdagen.

Den ärade talaren framhöll ock, att kansliets arbete spelar en stor roll för fortskyndandet af utskottsarbetet. Ja, detta har jag mig väl bekant. Men hvilken invändning mot den här föreslagna utbrytningen skulle grundas därpå, kan jag icke fatta. Ty det synes mig som om ett kansli, öfver hvilket ett afskildt utskott kan förfoga, mycket lättare och raskare bör kunna utföra sitt arbete än en statsutskottsafdelning med dess mångfald af uppgifter. Jag tror därför, att det äfven från den synpunkten kan vinnas en stor fördel af den ifrågasatta utbrytningen från statsutskottet. Från hvilka synpunkter jag än undersöker frågan, kommer jag sålunda till det resultatet, att det föreslagna sättet är det enda, hvarpå man verkligen kan komma

Förslag till ändrad lydelse af vissa §§ i regeringsformen och i riksdagsordningen.
(Forts.)

Forslag till ändrad lydelse af vissa §§ i regeringsformen och i riksdagsordningen. till en lösning af ifrågavarande verkligen trängande spörsmål, så att en bättre fördelning af ärendena mellan utskotten och på samma gång en verklig och bestående lindring i statsutskottets göromål åstadkommes. Jag anser mig därför hafva goda skäl att yrka bifall till utskottets betänkande.

(Forts.) Men innan jag slutar, måste jag också med några ord vända mig mot den talare, som gjorde invändningar mot motionstidens inskränkande. Denna inskränkning har ansetts vara alldeles oundgänglig och den har naturligtvis ställts i samband med det önskningsmål, som redan af kommittén uttalades, att riksdagsarbetet borde af Kungl. Maj:t underlättas därigenom att, såvidt möjligt, Kungl. Maj:ts propositioner, och särskildt större sådana, inkomme till Riksdagen någorlunda tidigt, så att Riksdagen måtte kunna öfverskåda sitt arbetsmaterial och indela sitt arbete någorlunda jämnt och lugnt. Men härför är ju också nödigt att den enskilde riksdagsmannen underkastar sig vissa inskränkningar i sin motionstid, så att icke riksdagsmännen själfva genom förhållande af tiden vålla, att vederbörande utskott icke kan upptaga arbetet i god tid. Jag vill i det hänseendet i förbigående göra en liten erinran. Den proposition, hvarom nu är fråga, kom utskottet ganska tidigt till handa, men det förspordes snart att man hade att vänta motioner på propositionens område. Dessa motioner kommo emelltid icke in till utskottet förrän några dagar in i mars månad. Man kan häraf lätt finna, huru ett utnyttjande af rätten att utan vederbörlig inskränkning i tiden väcka motioner vållat, att utskottet icke kunnat så tidigt som önskligt börja arbetet med detta ärende, enär man vetat att motioner af omfattande betydelse voro under utarbetande. Under detta missförhållande har särskildt konstitutionsutskottet lidit år efter år på grund af den vidsträckta motionsrätten i grundlagsfrågor. Beträffande senare framkomna kungl. propositioner synes mig, att den tid, som af kommittén föreslagits, eller tio dagar från en kungl. propositions aflämnande, hade kunnat vara tillräcklig, men konstitutionsutskottet har velat tillmötesgå uttalade önsknningar från flera håll, då utskottet föreslagit femton dagar. Men längre tid kan eller bör icke medgifvas, ty jag vill fråga: huru skall det gå med ett utskotts fortskridande i arbete, om propositioner, hvilka sent inkomma till Riksdagen, skola på det sättet faktiskt undandragas utskottets handläggning intill dess man fått den tid bakom sig, som skulle medgifvas enligt reservanternas förslag eller tjugu dagar? Och icke heller kan det anses nödigt att den enskilde motionären medgifves så lång tid, ty han kan och bör ovillkorligen på den af utskottet föreslagna tiden af femton dagar utföra det arbete, som skäligen kan af honom fordras. Man invänder, att vid riksdagens början vet man, att man erhåller statsverkspropositionen, och att man då kan beräkna hvad däri förekommer och har god tid på sig för utarbetande af sina förslag. Men, mina herrar, för det första känner man verkligen icke allt hvad statsverkspropositionen innehåller; den kan innehålla många saker, om hvilka man icke haft någon aning. Vidare är det en stor skillnad mellan statsverkspropositionen och senare inkommen proposition, som gäller en speciell fråga eller möjligen en utbruten del af statsverksproposi-

tionen, såsom förhållandet varit i år t. ex. med kammarkollegium. De särskilda propositionerna hafva dock alltid ett begränsadt innehåll i jämförelse med den stora mångfald af ärenden, som innehållas i statsverkspropositionen. Kan man inom tio dagar framlägga motioner inom statsverkspropositionens stora områden, så bör man också kunna göra det inom femton dagar med afseende å senare inkomna propositioner. I alla händelser är nödvändigt, att Riksdagen själf underkastar sig någon inskränkning i dessa afseenden, om den skall kunna på allvar framhålla sina önsknings, att Kungl. Maj:t måtte i tid inkomma med sina propositioner.

Jag tror mig härmed hafva besvarat jämväl de invändningar, som med afseende å motionstiden gjorts mot utskottets förslag. Jag vill till sist ännu en gång betona, att, om kammaren allvarligt vill en lösning af frågan, det ej finnes mera än en väg att gå, och den leder till att godkänna konstitutionsutskottets förslag, till hvilket jag alltså anhåller att få yrka bifall.

Herr Fahlbeck: De talare, som hittills haft ordet, hafva liksom utskottet och den kommitté, som tidigare arbetat, sysselsatt sig med denna fråga alldeles öfvervägande ur synpunkten af behovet att lätta Riksdagens arbetsböda. Saken har emellertid äfven en annan sida, den rent konstitutionella. Denna har icke blifvit berörd, utom möjligen litet grand af den näst föregående talaren. Jag skall emellertid tillåta mig att uteslutande ur denna synpunkt något betrakta saken.

Utskottsinnrättningens organisation är en af de allra viktigaste punkterna i fråga om en representations hela ställning. I författningarna finnes föreskrifvet, huru förhållandet emellan representationen och regeringen bör vara ordnad, men det sätt, hvar på Riksdagen organiserar sitt arbete, kan härutinnan medföra förändringar lika viktiga som någonsin verkliga författningsändringar. Sålunda, de representationer, hos hvilka arbetet icke är vidare organiseradt inom utskott, de se efter hand sin makt och sitt inflytande förminskade till förmån för regeringen. Däremot de representationer, som väl organisera sig i utskott, de taga gärna makten ifrån regeringen.

I afseende å denna organisation förefinnas emellertid mycket olika typer, af hvilka den svenska är fullkomligt enastående. Jag syftar härvid icke blott på den omständighet, att utskotten äro gemensamma för båda kamrarna, en sak som dock förekommer äfven på ett och annat håll utomlands, nej, det är själfva utskotten, som äro på ett alldeles egendomligt sätt anordnade. Man kan sålunda säga, att de svenska utskotten äro tillsatta efter Riksdagens befogenheter. Så många statsrättsliga befogenheter som Riksdagen äger, så många utskott. Man kan alltså peka på de paragrafer i regeringsformen, hvilka framkallat vår utskottsorganisation. Så hänför sig konstitutionsutskottet till regeringsformens 105 § rörande granskning af statsrådsprotokollen samt till §§ 81—86 rörande grundlags stiftande och ändring m. m., statsutskottet till §§ 58, 64 och 66 samt några till rörande statsregleringen, bevillningsutskottet till § 60 angående bevillningarna, bankoutskottet till § 72 om riksbanken, lag-

*Förslag till
ändrad
lydelse af
vissa §§ i
regerings-
formen och i
riksdagsord-
ningen.
(Forts.)*

Förslag till ändrad lydelse af vissa §§ i regeringsformen och i riksdagsordningen.
(Forts.)

utskottet till § 87 samt slutligen det forna allmänna besvärs- och ekonomikutskottet, nu de tillfälliga utskotten, till § 89 angående Riksdagens rätt att väcka förslag i afseende å ärenden, som lyda under Konungens ekonomiska lagstiftning. En sådan organisation af riksdagsutskott finnes icke eljest någonstädes. I andra länder, hvarest utskottsväsendet är i större omfattning organiseradt, har man följt hvarjehanda olika principer; men en af dem, som synes hafva utsikt att vinna terräng, är att utskotten inrättas efter regeringsdepartementen, så att för hvarje departement gifves ett utskott. Detta är den anordning, som jag för min del fruktar mera än någon annan, ty den första verkan af en sådan ordning plägar vara, att vederbörande minister kommer i ett beroende af utskottet och sålunda af Riksdagen, hvilket ingalunda kan vara nyttigt. Men vidare kan saken gestalta sig så, att denne minister och hans utskott förena sig om att förorda en massa saker kanske till förfång för andra och på så sätt uti budgeten bereda för stort utrymme för sina ärenden. Jag kan särskildt tänka mig, att i fråga om jordbruksärenden möjligen statsrådet och detta utskott skulle tillsammans kunna vara sinnade att med mycket slösande hand tillgodose hithörande kraf och dymedelst förleda Riksdagen att gå längre därtinnan än hvad den kanske eljest skulle hafva gjort.

Detta är de synpunkter, som framför andra gjort, att jag varit med om den reservation, hvilken åt statsutskottet velat bevara den nionde hufvudtiteln och icke flytta den öfver till ett särskildt utskott. Men jag vill icke, det säger jag på samma gång, med denna reservation lägga en tuftva i vägen för att välta hela lasset; och jag vill det så mycket mindre som, sedan jag varit med om att teckna på denna reservation, en annan framkommit, hvilken jag då icke kände till, men som visar, att man på vissa håll skulle vilja dela upp statsutskottet efter departement på ett annat och vidare farligare sätt, än hvad som blefve följden, om utskottets förslag bifölles. Därför kommer jag visserligen att rösta för reservationen i denna punkt, men jag kommer icke, därest en sammanjämkning skulle bli behöflig, att hålla på densamma.

Jag ber för tillfället sålunda att få yrka bifall till vår reservation.

Herr Jonsson: Den meningsskiljaktighet, som hittills hufvudsakligen gjort sig gällande, rör frågan huruvida inom statsutskottet ärenden, som höra till nionde hufvudtiteln, skola öfverflyttas till annat utskott eller icke. Man har förmenat, att budgetens behandling skulle blifva sönderbruten genom att draga denna hufvudtitel ifrån statsutskottet. Jag har för min del svårt att fatta innebörden åtminstone i realiteten af detta påstående, om ock jag ur formell synpunkt medgifver att det kan synas så, men ingalunda kan jag förstå, huru detta skulle kunna influera på budgetens slutsiffror. Det ser nästan ut, som om man föreställde sig, att det är statsutskottet, som dekreterar besluten, och ej i sista hand kamrarna, men då lär det väl icke heller mycket betyda, om vissa frågor behandlas i det ena eller andra utskottet. Likaså kan jag icke heller fatta den räddhåga, som synes göra sig gällande, att det nya jordbruksutskottet icke skulle

komma att sammansättas af lika kloka och sparsamma män som de, hvilka handlägga frågor uti statsutskottet. Det lär väl blifva ytterligt svårt att kunna framlägga några sannolika bevis för att det nya utskottets sammansättning skulle blifva så kosmopolitiskt olika, som man här synes vilja förmena. Emellertid, hufvudfrågan är ju den, att man genom utrangering från statsutskottet af en del ärenden, som detta utskott har att handlägga, vill lätta statsutskottet från den stora arbetsbördan, som för närvarande trycker detsamma, för att på så sätt ärendena skola något tidigare kunna komma in till Riksdagens kamrar. Om man sålunda låter den nionde hufvudtiteln stanna kvar hos statsutskottet, så är det ju alldeles klart, att denna lättnad blir högst väsentligt mindre, än om man flyttar öfver den till jordbruksutskottet. Hvad har man då sedan att vänta utaf ett beslut om nionde hufvudtiteln kvarhållande inom statsutskottet för framtiden? Jo, det se vi redan i en reservation, där ett mycket stort steg är taget i riktning att bryta sönder statsutskottet i tvenne delar, säkerligen grundadt på den tanke, som sökt resonemangsvis göra sig gällande, att man bör hafva ett särskildt utskott för behandlingen af fjärde och femte hufvudtitlarna. Jag undrar huruvida, med den utsikten framför sig, de män, som här fört reservanternas talan ur sparsamhetssynpunkt med hänsyn till budgeten, tro sig kunna vinna det målet lättare, om man i framtiden tvingas att göra en sådan sönderbrytning af statsutskottet, att ett speciellt utskott skall behandla alla militära frågor. Har man någon farhåga för att jordbruksutskottet icke skulle lika sparsamt behandla frågorna som statsutskottet beträffande de ärenden, hvarom här tvistats, så måste väl den faran i minst lika hög grad förefinnas, i fall den andra framtidsutsikten skulle blifva verklighet. För öfrigt, hvem kan hoppas med någon sannolikhet, att, i händelse Första Kammaren följer reservanternas efter och sålunda låter jordbruksärendena stanna kvar i statsutskottet, också Andra Kammaren kommer att göra på samma sätt? Är det ej större sannolikhet för att kamrarna då komma att stanna i olika beslut? Och blir det olika beslut, torde det blifva ganska kinkigt att sedermera kunna sammanjämka dessa. Och hvarför skall man då på, efter hvad jag vill påstå, mera formella än sakliga skäl utsätta sig för ett sådant äfventyr? Ty om utskottets reservanter eller de herrar, som uppträdt för reservationen, vilja söka göra gällande att budgeten skulle blifva mera enhetlig genom att kvarhålla jordbruksfrågorna under statsutskottet, kan med fog invändas: männe det icke är större skäl att ett jordbrukutskott, som skall behandla en massa andra med jordbruksärenden nära sammanhängande frågor, får stå för det hela och således det inom detta utskott må blifva en enhetlig behandling af alla dessa frågor.

Huru man än ser saken, kan jag icke finna, att de skäl, som anförts för reservationen, på något sätt äro starkare än hvad som kan anföras till förmån för utskottets förslag, och därför anhåller jag att få yrka bifall till detsamma.

Herr Cavalli: Den här i kammaren förda diskussionen samt de vid det föredragna betänkanudet fogade reservationer gifva nog-

*Förslag till
ändrad
lydelse af
vissa §§ i
regerings-
formen och i
riksdagsord-
ningen.*
(Forts.)

*Förslag till
ändrad
lydelse af
vissa §§ i
regerings-
formen och i
riksdagsord-
ningen.*

(Forts.)

samt vid handen, att menigsskiljaktigheter råda uti denna fråga. Men om en sak torde vi nog alla vara ense, nämligen den att ett betänkande rörande en så viktig fråga som denna kunde hafva framkommit i Riksdagen tidigare än hvad som nu har skett.

Den talare, som här hufvudsakligen fört konstitutionsutskottets talan, lade synnerligen stor vikt vid att vid ordnandet af arbetena mellan statsutskottet och det nya jordbruksutskottet en genomförd utbrytning måtte äga rum, hvarvid han särskildt fäste sig vid den formella och teoretiska utbrytningen såsom en viktig faktor. Jag är icke fullt säker på, att denna synpunkt har den stora betydelse, som talaren gaf den, åtminstone håller jag för min del troligt, att denna fråga bör betraktas mera uteslutande från rent praktisk synpunkt. Hvad är det då för en uppgift vi hafva att lösa? Jo, det gäller att från statsutskottet aflytta en så stor börda, att utskottet utan svårighet må kunna fullgöra sina åligganden. Nåväl, den kommitté, som förberedelsevis behandlat saken, har föreslagit, att från statsutskottet skulle flyttas de ärenden, som nu höra till riksgäldsafdelningen, samt till viss del sådana, som tillhöra inkomstafdelningen. Om man då flyttar öfver från statsutskottet så att säga en och en half afdelning, så har från statsutskottets sida förklarats, att detta vore tillräckligt, för att utskottet sedan skulle kunna fullgöra sina uppgifter. Är det icke då lämpligare att i den mån sådant är möjligt hos statsutskottet kvarhålla de ärenden, hvilka så att säga genom sin natur höra dit, än att af teoretiska och mer eller mindre formella grunder öfverflytta dessa. Hvad sedan det rent kvantitativa arbetet beträffar, är det väl en känd sak äfven för dem, som icke tillhöra statsutskottet, att arbetet med pensionernas reglering tager en högst betydande tid, och jag vågar tro, att statsutskottets befriande från denna börda vore högst afsevärdt och dessutom lämpligt, därför att denna reglering ej uti egentlig mening berör budgeten såsom sådan. Ty budgeten är visst icke en klumpsumma utan den är en enhetligt sammanhållande länk af de skilda budgetfrågornas behandling. Man har vidare från statsutskottet öfverflyttat frågor rörande jordafsöndringar och hvad därmed sammanhänga, vattenrättsfrågor och ärenden rörande jordstyckningar m. m., hvilket allt också tager sin tid. Man har sålunda förmenat sig på rent praktiska skäl komma till en ganska tillfredsställande lösning af frågan, och jag vet verkligen icke hvarför man ej skulle kunna därvid stanna.

Sedan har jag ett ytterligare skäl, hvarför jag icke vill frångå statsutskottet alla de till jordbruksdepartementet hörande ärenden, och det säger jag i främsta rummet gentemot den siste talaren, det är sparsambetsskäl. Ty ingen skall kunna få mig att tro annat än att det blir vida dyrare att skapa till ett särskildt utskott för jordbruksärendena. Ty, och här vänder jag mig särskildt mot den siste talaren, jag tviflar, att man där sätter in eller kan sätta där så sparsamt folk som vi varit vana att se regera uti statsutskottet och reglera dess förslag. Och det torde väl vara gifvet, mina herrar, att skall man i kamrarna välja utskottsledamöter från jordbrukssynpunkt, då är klart att det blifver personer, som äro framför allt in-

tresserade att drifva fram anslag till jordbruksnäringen för att på så sätt i högsta möjliga grad tillgodose denna näring.

Detta äro de skäl som bestämt mig att i den kommission, som i höstas var samlad, dela den uppfattning, som af herr Törnebladhs uttalades, och därmed kan jag sluta. Dock endast ett ord till. Det sades nyss från denna plats, att om kammaren verkligen allvarligt vill denna frågas lösning, finnes icke någon annan väg att gå än att acceptera konstitutionsutskottets förslag. Jag är mycket mottaglig för skäl, men däremot mycket litet mottaglig för maktspråk.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Fränkel: Då jag på sin tid tillhörde den förstärkta kommission, som af Kungl. Majt tillsattes för att förberedande behandla den förändring, hvarom förslag här föreligger, skall jag be att få säga några ord i syfte att visa, att den af herr Törnebladhs redan inom kommissionen uttalade åsikt har mycket viktiga skäl för sig.

När det gällde att organisera riksdagsarbetet, så att Riksdagen skulle i tid vara färdig med sitt arbete, låg det mycket nära till hands att, såsom här har skett, försöka att lätta statsutskottets arbetsbörda. Jag tror för min del att kommissionen och sedan Kungl. Majt hafva på ett mycket lyckligt sätt sökt lösa denna fråga. Men kommissionen var vid frågans behandling, om jag undantager de sista sammanträdena, på det klara med att detta kunde ske, utan att man principiellt rubbade den stora och viktiga grundsats, som förefinnes inom vårt statsskick, nämligen att alla de stora budgetsfrågorna skola ligga hos samma utskott, statsutskottet. Man får icke förbise, att, då man nu genom detta förslag skulle från statsutskottet öfverflytta många andra viktiga frågor, statsutskottets arbete därigenom skulle i så hög grad lättas, att det mycket väl kunde utföras äfven utan öfverflyttning af någon hufvudtitel. Skillnaden i arbetsbördan blir under alla förhållanden ganska stor.

Man ryggade sålunda tillbaka för att öfverflytta någon hufvudtitel, men så framkastades den tanken: låtom oss gå så långt som möjligt, och så tog man tionde hufvudtiteln, hvilken endast innehåller pensioner och, såsom redan flera gånger i dag blifvit sagdt, icke i någon väsentlig mån inverkar på budgeten.

När man så kom underfund med, att det särskilda jordbruksutskottet skulle under sig få en hel mängd viktiga jordbruksfrågor, så ansågs det, att man borde dit öfverflytta äfven nionde hufvudtiteln. Jag tror för min del, att detta var ett stort misstag, och jag tror det så mycket hellre, som denna hufvudtitel icke är jämförlig med den tionde. Den innehåller nämligen ärenden, hvilka äro likställda med de ärenden, som förekomma under de öfriga hufvudtitlarna, och hvilka därför böra på ett ställe, om jag så får säga, balanseras och jämföras, så att man icke kommer till några ojämheter.

Nu har man sagt: låtom oss taga detta, ty om vi icke göra det, så riskera vi att få en organisation i enlighet med herr Staaffs reservation. Ja, mina herrar, hvad är det som hägrar i denna reservation? Jo, där hägrar en mycket stor delning af statsutskottet, nämligen i två stora delar, af hvilka den ena skulle på sin lott få

*Förslag till
ändrad
lydelse af
vissa §§ i
regerings-
formen och i
riksdagsord-
ningen.*
(Forts.)

Förslag till ändrad lydelse af vissa §§ i regeringsformen och i riksdagsordningen. fjärde och femte hufvudtitlarna. Och jag frågar herrarna: hafva icke dessa reservanter en mycket stor anledning att i framtiden yrka just på denna delning, om man ser, att till och med Första Kammaren är beredd att i dag öfverflytta nionde hufvudtiteln? Då frågar man sig: om en hufvudtitel kan flyttas, hvarför skulle man då icke kunna flytta två hufvudtitlar?

(Forts.)

Jag tror således, att vill man konsekvent hålla fast vid den lyckliga organisation, som hittills funnits, så bör man bifalla herr Östbergs reservation. Och hvarför behöfva vi rusa? Genom den organisation, som här är föreslagen af denna kommission, blir lättnaden ganska stor, och en utjämning i arbetsbördan bör äfven på detta sätt kunna åstadkommas.

Jag vill med detta blott hafva sagdt, att man redan inom kommissionen bade den uppfattningen, att ett öfverflyttande af nionde hufvudtiteln vore farligt, och det är icke, synes det mig, välbetänkt att, såsom man här har önskat, underlätta det slutliga arbetet med budgetens uppgörande på det sätt, att man genom att öfverflytta denna hufvudtitel rubbar den stora och viktiga princip, som består däri, att budgeten ligger hos ett utskott. Det är därigenom man vinner sparsamhet och icke därigenom, att ett visst utskott söker åt sig förvärva hvad det anser vara lämpligt.

Herr grefve och talman, jag anhåller att få yrka bifall till herr Östbergs reservation.

Herr Säve: Det kan ju synas vara mindre lämpligt för konstitutionsutskottets majoritet att alltför mycket urgera på sin uppfattning om ändamålsenligheten af en del budgetsärendens öfverflyttning emot de ärade herrar inom statsutskottet, hvilka nyss så utförligt utvecklat sin motsatta uppfattning, allra helst som man väl förstår, att bakom dem står ett tämligen enadt statsutskott, som naturligtvis vida bättre kan bestämma, om statsutskottet behöfver få en lättnad i sina göromål, än konstitutionsutskottet kan det. Men för konstitutionsutskottets majoritet har ju uppgiften varit att göra allt hvad på den ankommit för att befodra den jämnare fördelningen af riksdagsärendena mellan utskotten, som den kungl. propositionen afsett och hvilken de allra flesta verkligen önska. Och den har ej kunnat förbise, att det nya utskott, till hvilket nu ifrågavarande budgetärenden skulle öfverflyttas, naturligtvis måste förutsättas hafva all erforderlig sakkunskap för att kunna rätt bedöma de ärenden, som skulle till detta utskott hänvisas.

Men det är en annan omständighet, som jag särskildt ber att få fästa uppmärksamheten på. Här har framhållits af de ärade utskottsreservanterna och likaledes af talarne från statsutskottet, att en större lättnad i statsutskottets göromål, än dess ledamöter nu hafva tänkt sig, åtminstone icke för närvarande är erforderlig. Jag ber att få särskildt betona detta »åtminstone icke för närvarande». Men med den allt raskare fortgående utvecklingen inom vårt land, med den stigande folkmängdssiffran, med kulturens utbredande och förtätande är det alldeles gifvet, att de ärenden, som statsutskottet har att handlägga, måste under den närmaste framtiden allt mer och mer tillväxa,

och sålunda göra en utbrytning nödvändig, och det har icke heller den ärade reservanten inom kommittén kunnat förbise. Då härtill kommer, att de grundlagar, som stiftats, afse en längre följd af år och att det icke är lämpligt att alltför ofta tumma på grundlagarna, synes det mig att, då Riksdagen nu står i beredskap att omskrifva en del grundlagsparagrafer rörande fördelningen af utskottsärendena, man bör göra detta så, att man icke under den närmaste tiden måste ånyo omskrifva dessa lagar.

Här har talats så mycket om att den enhetliga behandlingen af budgetärendena skulle komma att löpa fara. Javäl, men statsutskottets talare här i dag hafva ju själfva icke haft något emot att enhetligheten rubbas på en del ganska viktiga områden. Också kan det framhållas, att äfven om denna enhetlighet här skulle ytterligare försvagas, så vinnes ju i stället, såsom äfven konstitutionsutskottet påpekat, en annan enhetlighet, den nämligen att de ärenden, som lyda under jordbruksdepartementet, vare sig de äro att hänföra till statsregleringen eller icke, och med dem till innebörden besläktade lagstiftningsfrågor få en enhetlig och sakkunnig behandling i det nya utskottet.

Statsutskottets talare här i dag hafva ju också haft vissa farhågor för att det nya jordbruksutskottet möjligen skulle gripa alltför mycket omkring sig med afseende å statsregleringen. Det kan ju vara en fara, men min öfvertygelse är, att statsutskottets inflytelserika och kunniga ledamöter med den stora förmåga de hafva att öfverblicka hela det vidsträckta fält, inom hvilket statsregleringen rör sig, nog när jordbruksfrågor komma före i kamrarna lära begagna sitt inflytande och med all effektivitet tilldundra sina nya kolleger ett halt, om dessa vilja fara fram alltför övarsamt med sin andel af statsregleringen.

Jag ber att få yrka bifall till konstitutionsutskottets hemställan.

Friherre Palmstierna: Att det föreligger ett behof af att lätta statsutskottets arbete, därom torde alla vara öfverens. Frågan är egentligen i hvilken mån detta skall ske, och tvisten gäller hufvudsakligen öfverflyttandet af nionde hufvudtiteln.

Det är min öfvertygelse att, såsom här förut är sagdt, statsutskottet skulle vinna en betydlig lättnad därigenom, att dels till bankoutskottet öfverflyttas riksgäldsärenden och pensionsfrågor, hvilka senare ju taga en särdeles lång tid inom statsutskottet, dels till ett nytt domänutskott öfverflyttas förvaltningen och dispositionen af statens domäner med därtill hörande frågor, hvilka, såsom vi veta, uppgå till ett stort antal, äfven om en del af dem icke äro så omfattande. Till denna grupp af ärenden hör äfven en mängd afsöndringar, hvilka taga ganska betydlig tid, och härtill komma dessa stora frågor om inköp af gruivor, af vattenfall etc., hvilka för statsutskottet äro svåra att behandla och oftast inkomma till Riksdagen i dess sista timma samt då hastigt afgöras.

Sedermera gäller det frågan om öfverflyttande af nionde hufvudtiteln. Jag kan icke förstå annat än att det i principiellt hänseende är alldeles oriktigt att på detta sätt rubba budgeten. Det kan då

*Förslag till
ändrad
lydelse af
vissa §§ i
regerings-
formen och i
riksdagsord-
ningen.*
(Forts.)

Förslag till
ändrad
lydelse af
vissa §§ i
regerings-
formen och i
riksdagsord-
ningen.
(Forts.)

hos oss lätt blifva, såsom herr Fahlbeck framhöll, på samma sätt som i flera utländska parlament, att det bildas ett utskott för hvarje departement, och då kan det också blifva, såsom han mycket riktigt framhöll, antingen så att ministern är alltför mycket beroende af detta utskott eller så att ministern och utskottet slå sig ihop och genomdrifva ganska betydande utgifter till fördel för vederbörande departement. I det fallet kan man tänka sig, att ett jordbruksutskott, sammansatt af för jordbruket intresserade personer, skulle söka att drifva igenom en mängd förslag, som väl kunde vara fördelaktiga för jordbruket, men som dock skulle gå på budgetens konto. Det blir detsamma som när ett kyrkoråd beslutar utgifter, men stadsfullmäktige få svara för, att dessa utgifter bli betäckta. Under jordbruksdepartementet falla åtskilliga stora stater, t. ex. skogsstaten, och dessas lönerogleringar skulle nu jordbruksutskottet kunna tillgodose så mycket som möjligt; statsutskottet åter får tillse, att det råder jämnhet beträffande aflöningen för statens ämbetsmän inom olika riktningar. Det finnes säkerligen icke någon längtan hos statsutskottet att få makt öfver allt detta, utan det är enligt min upfattning ett besvär, som statsutskottet känner sig skyldigt att åtaga sig för det helas fördel, för att sparsamhet må iakttagas inom hela statsregleringen.

Vidare har starkt framhållits faran för den reservation, som kommer efter, nämligen den Staaffska. Men, såsom en annan talare yttrat, bryter man ut något nu, är vägen gifven att undan för undan bryta ut, och skulle jordbruksdepartementets alla ärenden behandlas på ett ställe, är det ändå naturligare, att de militära ärendena, fjärde och femte hufvudtitlarna, behandlas på ett ställe. Jag kan icke förstå, att den af herr Östberg med flere afgifna reservationen skall öka faran för den Staaffska reservationen, utan att detta snarare är förhållandet med utskottets förslag; jag tillåter mig därför att hemställa om bifall till herr Östbergs med fleres reservation.

Herr Clason: Jag vill endast yttra några ord till en replik i anledning det anförande, konstitutionsutskottets ärade ordförande hade mot mitt förslag. Han sade att det är oundgängligen nödvändigt, att en inskränkning i motionstiden äger rum. Ja, det är alldeles oundgängligt, men frågan gäller blott *hvilken*. Kommittén ansåg, att tio dagar äro lämplig motionstid, utskottet säger nu, att femton dagar är lämpligast, men då jag nu yrkat på tjugu dagar, stöder jag mig därvid på det enkla skälet, att vid påskferierna eljes faktiskt ingen motionstid kunde komma att finnas.

Utskottets ärade ordförande hänvisade till hvad praxis hade medfört för konstitutionsutskottet, nämligen att motioner där komme in sent och hindrade arbetet. Men den saken hjälpes ju icke genom detta förslag, där man bibehåller den oinskränkta motionstiden i ärenden, som gå till konstitutionsutskottet. Därvid ha visserligen både ordföranden och jag kämpat emot och sökt att åstadkomma en inskränkning i motionstiden, men vi ha icke fått vår vilja fram.

Sedan framkastade han den frågan, huru det skulle gå med propositioner, som sent inkomme till Riksdagen, om motionstiden så

utsträcktes, som jag yrkat; skulle sådana frågor, sade han, undan- dragas utskottens arbete under väntan på motioner? Nej, visst icke, utskotten skola naturligtvis gripa sig an med dessa saker i god tid, jag förmodar alldeles som utskotten nu göra, tämligen oberoende af om motioner kunna komma. Jag tänker mig också, att utskotten nog hafva medel att låta motionärer veta, när frågan senast kan komma till behandling. Men om också i sådana fall skulle kunna behövas en inskränkning, så behöfver man den icke annars, icke för propositioner, som t. ex. framläggas i februari och kanske först i april behandlas i utskotten. Men just med hänsyn till sådana propositioner, som komma sent in, anser jag, att en rimlig motionstid bör finnas. Annars skulle det rent af kunna bli en lockelse för en blifvande regering, som icke vill hafva kritik af sina propositioner, att spara dem till så långt fram som möjligt af riksmötet, då på grund af det forcerade riksdagsarbetet en närmare granskning af frågorna är försvårad. Man skulle således komma till ett alldeles motsatt resultat mot det, som utskottets ordförande önskade främja, eller att propositionerna må komma in så tidigt som möjligt.

Den ärade talaren sade, att just därför att man ville detta, måste äfven Riksdagen underkasta sig en inskränkning. Skillnaden är dock den, att i förra fallet söker man vinna målet genom praxis, i senare fallet vill man därför använda grundlagsbestämmelse. Jag för min del har trott, att praxis skulle kunna vara ett tillräckligt botemedel äfven gentemot riksdagsmännen, och att de icke behöfde alltför mycket ställas under förmynderskap.

Grefve Hamilton, Raoul: Här har uttalats klander öfver konstitutionsutskottet, därför att det icke förr än den 27 maj framlagt detta betänkande. Jag tror, att det är lyckligt, att betänkandet kommit så sent, ty detta gifver vid handen, att statsutskottet, för hvilket återstår en hel del arbete, är alltför mycket belastadt med ärenden. Naturligtvis borde alla betänkanden vara inne redan i början af denna månad.

Därom torde alla vara ense, att ett större antal utskott bör tillsättas, och att bland dem bör finnas ett domänutskott. Men meningarna äro delade, huruvida alla jordbruksärenden böra gå till detta domänutskott. För mig ställer sig frågan så: böra icke alla jordbruksärenden hänvisas till det utskott, där den största sakkännedom lär vara att finna? Jag förmodar, att domänutskottet blir det utskott, som får den största sakkännedomen, och att det för ärendenas behandling är vida bättre, att alla jordbruksärenden öfverflyttas till detta utskott.

En del af reservanterna befara, att under sådana förhållanden jordbruksärendena bli alltför mycket tillgodosedda, och att icke nödig sparsamhet kommer att iakttagas. Men det finnes ett annat sätt att slösa med statens medel, nämligen att illa använda dem. Ärendena skulle nu behandlas i detta utskott, som har den största erfarenheten, och där man äfven kan tänka sig att sparsamheten kommer att blifva representerad, ty i allmänhet representeras sparsamheten bäst af våra landtmän. Man kan således vänta, att under sådana förhål-

Förslag till ändrad lydelse af vissa §§ i regeringsformen och i riksdagsordningen.¹
(Forts.)

Förslag till ändrad lydelse af vissa §§ i regeringsformen och i riksdagsordningen.
(Forts.)

landen samma resultat skall kunna vinnas utan större anslag, däri-
genom att medlen bli bättre använda.
Jag för min del ber att få ansluta mig till och yrka bifall till
utskottets förslag.

Herr Törneblad: Jag hade icke tänkt ånyo taga till orda,
ty jag har egentligen sagt hvad jag ansett mig böra säga. Men med
hänsyn till den siste ärade talarens yttrande ber jag att få uttala
några ord.

Det lyckliga uti, att konstitutionsutskottets utlåtande kommit först
den 27 maj, tror jag, han är ensam om att erkänna. Ingen annan
i kammaren lär väl hafva den uppfattningen. Om det är en lycka
eller en olycka, så är det emellertid i alla händelser icke *statsut-*
skottets fel.

Hvad beträffar tillsättningen af domän- eller jordbruksutskottet,
vill jag mot honom och andra talare göra gällande, att detta utskott
blir icke ett enhetligt utskott, utan det blir dels ett lagutskott och
dels ett budgetutskott, och med hänsyn till denna dubbelnatur blir
det icke så lätt att träffa valet, ty de, som äro sakkunniga i lagfrå-
gor och administrativa förordningar, äro icke alltid så hemma i bud-
geten. Statsutskottets ledamöter äro visserligen icke hemma i dessa
förordningar och lagar, men budgeten borde de känna till, åtminstone
äro de tillsatta för det.

Herr Sjöcrona: Jag skall icke förlänga denna redan långvariga
öfverläggning utan vill endast erinra därom, att motståndarna mot
detta konstitutionsutskottets betänkande egentligen riktat sig mot
förslaget, att nionde hufvudtiteln skulle öfverflyttas till det s. k. jord-
bruksutskottet; man har förmenat, att man därmed skulle beträda en
väg, som slutligen ledde därefter, att vi finge ett utskott för hvarje
hufvudtitel. Då jag varit ledamot af den kommitté, som afgifvit be-
tänkande i frågan, ber jag att få särskildt framhålla och betona, att
detta förslag just framlagts för att hindra ett längre fortgående på
den vägen.

Vidare har man så mycket talat om enhetlighet i behandlingen
af budgetfrågor. Vi hafva hört det mycket framhållas, och äfven i
kommittén återopades det med stor styrka. Men jag har icke lyc-
kats fått reda på hvori den antydda faran skulle bestå, ty det lär väl
icke vara någon konst för ordförandena i statsutskottet och jordbruks-
utskottet att rådslå med hvarandra om de ärenden, som af utskotten
behandlas, likasom nu rådplägning äger rum i vissa frågor mellan
ordförandena i statsutskottet och bevillningsutskottet.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr
talman, att därunder yrkats: 1:o) att hvad utskottet hemställt
skulle bifallas; 2:o) af herr *Östberg*, att till hvilande för vidare grund-
lagsenlig behandling skulle antagas det grundlagsändringsförslag,
som framställt i den af honom m. fl. vid punkten afgifna reserva-
tion; och 3:o) af herr *Clason*, att utskottets hemställan skulle bifallas

med den ändring beträffande § 55 i förslaget, som angifvits i den af honom m. fl. afgifna reservation.

Herr talmannen yttrade vidare att propositioner komme att göras särskildt beträffande hvar och ett af de föreliggande yrkandena.

Härefter gjorde herr talmannen till en början propositioner, först på bifall till hvad utskottet hemställt samt vidare därpå, att utskottets ifrågavarande grundlagsändringsförslag skulle förkastas, och förklarade herr talmannen sig anse den förra af dessa propositioner vara med öfvervägande ja besvarad.

*Förslag till
ändrad
lydelse af
vissa §§ i
regerings-
formen och i
riksdagsord-
ningen.
(Forts.)*

Herr *Törneblad* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad konstitutionsutskottet hemställt i punkten 1 af sitt utlåtande n:o 25, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, förkastas utskottets ifrågavarande grundlagsändringsförslag.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 87;

Nej — 23.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner, först därpå att till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling skulle antagas det grundlagsändringsförslag, som framstälts i den af herr Ostberg m. fl. vid förevarande punkt afgifna reservation samt vidare på förkastande af ifrågavarande förslag; och förklarade herr talmannen sig finna den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling antager det grundlagsändringsförslag, som framstälts i den af herr Ostberg m. fl. vid punkten 1 i konstitutionsutskottets utlåtande n:o 25 afgifna reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, förkastas ifrågavarande förslag.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 44;

Nej — 62.

Därefter gjordes propositioner, först därpå att till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling skulle antagas det af konstitutionsutskottet i föreliggande punkt framställda förslag med den ändring, som angifvits i den af herr Clason m. fl. vid punkten afgifna reservation, samt vidare på förkastande af ifrågavarande förslag, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 2.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Herr talmannen yttrade, att, sedan han börjat till behandling föredraga konstitutionsutskottets utlåtande n:o 25, hans uppmärksamhet blifvit fäst därpå att vid handläggningen af samma utskotts utlåtande n:o 24 det möjligen i följd af hans vid nära sjuttiofyra års ålder mindre goda syn undgått hans uppmärksamhet, att punkten 3 icke föredragits, och hemställde herr talmannen, det kammaren ville medgifva, att denna punkt nu företoges till afgörande.

Sedan kammaren härtill samtyckt, föredrogs ifrågavarande punkt, hvarvid utskottets däri gjorda hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning af konstitutionsutskottets den 23 och 25 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 26, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning af frågan om folkomröstning såsom medel att vinna afgörande vid meningskiljaktighet mellan kamrarna i lag- och grundlagsfrågor, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning af bankoutskottets den 23 och 25 innevarande månad bordlagda memorial n:o 6, angående instruktion för nästa Riksdags bankoutskott, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs och lades till handlingarna lagutskottets den 23 och 25 innevarande maj bordlagda memorial n:o 77, med föranledande af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande lagutskottets utlåtande n:o 68 i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarna jämte i ämnet väckta motioner.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 22 och 23 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 172, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af fastigheten n:o 7 i kvarteret Näckström i Stockholm, och

n:o 174, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition angående understöd m. m. åt vaktkonstapeln vid tvångsarbetsanstalten i Karlskrona S. J. Karlsson för honom genom olycksfall i tjänsten tillskyndad skada, dels ock en i ämnet väckt motion,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning af sammansatta stats- och lagutskottets den 22 och 23 innevarande maj bordlagda memorial:

n:o 17, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande utskottets utlåtande n:o 15, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående kommunens skyldighet i fråga om anställande af barnmorska, dels ock fem med föranledande af propositionen väckta motioner, samt

n:o 18, med hemställan om anvisande af ersättning åt sammansatta stats- och lagutskottets kansli och vaktbetjäning,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa memorial hemställt.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 22 och 23 i denna månad bordlagda memorial n:o 30, i anledning af återremiss af viss del af bevillningsutskottets betänkande n:o 24, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående stämpelafgiften. *Angående stämpelafgift vid köp och byte af fondpapper m. m.*

Utskottets yttrande i föreliggande memorial lydde sålunda:

»Efter 58 § i förslaget till förordning angående stämpelafgiften fanns intaget ett så lydande stycke:

Om stämpelafgift för spelkort, om stämpelafgift för försäljning af punsch, arrak och rom samt om stämpelafgift vid köp och byte af fondpapper är särskildt stadgad.

Vid behandlingen af ifrågavarande förslag hafva, enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag, Riksdagens kamrar visat här ofvan intagna stycke åter till utskottet.

Angående
stämpelafgift
vid köp och
byte af
fondpapper
m. m.

(Forts.)

Anledningen till återremissen har uppenbarligen varit, att stadgandet syntes icke kunna i sin helhet antagas, innan Riksdagen fattat beslut i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående en särskild stämpelafgift vid köp och byte af fondpapper.

Sedan Riksdagen numera antagit en dylik förordning, får bevillningsutskottet hemställa, att Riksdagen behagade fatta beslut i ämnet.»

Friherre Beck-Friis, Carl Joachim: Som herrarna torde erinra sig, återremitterades till utskottet en punkt i förslaget till förordning angående stämpelafgiften så lydande:

»Om stämpelafgift för spelkort, om stämpelafgift för försäljning af punsch, arrak och rom samt om stämpelafgift vid köp och byte af fondpapper är särskildt stadgad.»

Detta berodde därpå, att Riksdagen icke fattat beslut angående den proposition, som då förelåg, i fråga om stämpel vid köp och byte af fondpapper. Nu har så skett, och jag tillåter mig därför att yrka bifall till den föreslagna lydelsen af nämnda punkt.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter kammaren godkände det näst efter 58 § i förenämnda förslag till förordning intagna stycke, som handlade om stämpelafgift vid köp och byte af fondpapper m. m.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 183, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skogsaccis, dels ock Kungl. Maj:ts i sammanhang därmed framlagda proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 38 § i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862; samt

n:o 184, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarna.

Upplästes och godkändes sammansatta stats- och bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 185, till Konungen, i anledning af väckt motion om årlig ersättning till förra innehafvarn af Gagnbro gästgifveri i Stora Tuna socken, Mina Pålman.

Anmälades och bordlades lagutskottets memorial n:o 78, med föranledande af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande vissa delar af lagutskottets utlåtande n:o 72, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående folkskoleväsendet i vissa städer, lag om ändrad lydelse af 1 § i kungl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 och lag om ändrad lydelse af 2 och 28 §§ i lagen angående uppfostran åt van-

artade och i sedligt afseende försummade barn den 13 juni 1902 samt inom Riksdagen i ämnet väckta motioner, dels ock Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 3 och 4 §§ i lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903 och en i anledning af densamma inom Riksdagen afgifven motion.

Justerades tio protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,03 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Torsdagen den 28 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 189, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut angående Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarna gjorda framställningar om anslag för beredande af extra lönetillägg för år 1908 åt en del tjänstemän och betjänte m. m.;

n:o 190, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående afskrifvande af byggnadskassornas i Uppsala, Skara och Kalmar stift skulder till riksgäldskontoret m. m.;

n:o 191, i anledning af väckt motion om höjd aflöning för Riksdagens justitieombudsman;

n:o 192, i anledning af en af justitieombudsmannen gjord framställning om tillfällig löneförbättring för tjänstemännen i justitieombudsmansexpeditionen, samt

n:o 193, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning angående upprättande af en hypoteksbank för rikets städer och med dem jämförliga samhällen.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag:

dels till paragrafer i riksdagsbeslutet:

n:o 30, angående beviljad belopp till en minneskrans att nedläggas vid Konung Karl X Gustafs sarkofag;

n:o 31, angående bemyndigande för riksgäldskontoret att ställa till riksbankens förfogande riksgäldskontorets skuldförbindelser i form af skattkammарväxlar;

n:o 32, angående verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lämnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus;

n:o 33, angående utsträckning af preskriptionstiden för obligationer af de svenska statslånen;

n:o 34, angående förslag till lag om äktenskaps ingående;

n:o 35, rörande ändring i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning af brännvin;

n:o 36, angående anordnande af en särskild för fiskare afsedd försäkring mot skada till följd af olycksfall;

n:o 37, angående förbud mot drift af sulfatfabrik eller annat industriellt verk, som genom förorenande af luft eller vatten orsakar olägenheter för kringliggande bygd och dess befolkning;

n:o 38, angående revision af gällande bestämmelser om bötesstraffet m. m.;

n:o 39, angående sådan ändring i gällande lag, att gift person må kunna erhålla lifförsäkring med trygghet att försäkringssumman kommer hans familj till godo;

n:o 40, rörande ändring i lagen angående vård af enskildes skogar den 24 juli 1903;

n:o 41, rörande dels lag angående ändrad lydelse af 21 och 26 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyfning, ägostyckning och jordafsöndring, dels ock lag om ändrad lydelse af § 8 i lagen den 25 maj 1905 rörande afgäld från afsöndrad lägenhet;

n:o 42, angående lag, innefattande ändring i lagen angående Kungl. Maj:ts högsta domstols tjänstgöring på afdelningar den 20 juni 1905;

n:o 43, angående förslag till lag om rikets vapen;

n:o 44, angående öfvervakande af villkorligt dömda och villkorligt frigifna förbrytare m. m.;

n:o 45, rörande förordning angående restitution af erlagd sockerskatt eller befrielse från sådan skatt för socker, som användts vid tillverkning af exportvaror;

n:o 46, dels rörande ändrad lydelse af vissa §§ i bevillningsförordningen, dels ock angående en inkomstskatt att upptagas i riksstaten för år 1909;

n:o 47, rörande vissa ändringar i gällande förordning angående en särskild stämpelafgift för försäljning af punsch, arrak och rom; samt

n:o 48, angående vissa ändringar i gällande tulltaxa och tulltaxeunderrättelser;

dels ock till Riksdagens skrifvelse, n:o 182, till Konungen angående ändringar i nu gällande föreskrifter rörande skyddskoppymning.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 186, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde hufvudtiteln gjorda framställning i fråga om skogsväsendet;

n:o 187, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående den af staten utöfvade egnahemslånerörelsen;

n:o 188, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förvärfvande för Kungl. Maj:ts och kronans räkning af vissa vattenfall i Göta älf m. m.; samt

n:o 189, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inköp af hotell Utsikten vid Trollhättan.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran följande under gårdagen bordlagda ärenden, nämligen statsutskottets utlåtanden och memorial n:is 181 och 184—188, sammansatta stats- och bevillningsutskottets memorial, n:o 19, lagutskottets memorial n:o 78 äfvensom andra särskilda utskottets memorial, n:o 10.

Herr vice talmannen erhöi på begäran ordet och yttrade: Jag tillåter mig hemställa, att på föredragningslistan för nästkommande plenum näst efter i dag för första gången bordlagda ärenden öfriga ärenden uppföras i följande ordning:

först statsutskottets utlåtande n:o 181, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till landtförsvaret af en del utaf kungsladugården Vall, därefter statsutskottets memorial n:o 185, angående beviljande för innevarande riksdag af ökad t belopp till

gratifikationer åt tjänstemän hos statsutskottet, vidare statsutskottets utlåtanden n:o 186, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande af postverkets utgiftsstaten för år 1909 m. m., dels ock i ämnet väckta motioner, n:o 187, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition angående inköp för statens räkning af aktiebolaget Svappavaara malmfält tillhöriga grufvor m. m., dels ock inom Riksdagen väckta motioner i ämnet, och n:o 188, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förvärfvande för statsverkets räkning af Strömsholms kanal m. m., sedan statsutskottets memorial n:o 182, med förslag till lönerreglering för tjänsteinnehafvare vid riksgäldskontoret, Riksdagens bibliotek och Riksdagens hus, samt statsutskottets utlåtanden n:o 183, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående användande af viss del af den så kallade Djurgårdsfonden för utförande af byggnads- och reparationsarbeten vid Haga och Ulriksdals slott, och n:o 184, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående godkännande af en konvention med Norge om hänskjutande till skiljedom af frågan om viss del af sjögränsen mellan Sverige och detta rike, och därefter öfriga ärenden i den ordning, i hvilken de nu stå på föredragningslistan uppförda.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,58 e. m.

In fidem

G. Åman-Nilsson.
